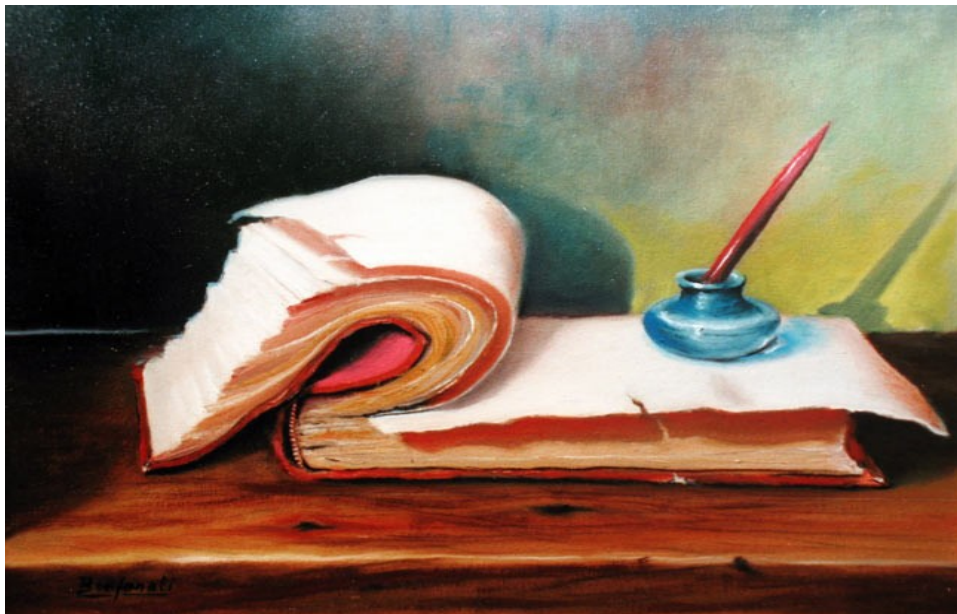

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Κριτική Ανάλυση Λόγου και Κριτικός Γραμματισμός σε Κλασικά
Παραμύθια και Σύγχρονες Εκδοχές τους

Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Αναστασία Στάμου

Β' Βαθμολογητής : Κωνσταντίνος Ντίνας

Φοιτήτρια: Ελένη Κουστούκη

A.E.M.: 2624

Φλώρινα 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	3
Εισαγωγή.....	4
Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο.....	5
1. 1. Τα είδη του Γραμματισμού και η διάκριση μεταξύ τους.....	5
1. 2. Κριτική Ανάλυση Λόγου σε σχέση με την Συστημική Λειτουργική Γραμματική.....	9
1.3. Κριτικός γραμματισμός στην προσχολική ηλικία.....	11
1.3.1 Η έννοια του γραμματισμού στο νηπιαγωγείο.....	11
1.3.2 Ο γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική στα νήπια.....	12
1.3.4 Γραμματισμός μέσα και έξω από το σχολείο	13
1.3.5 Κριτικός Γραμματισμός στο Νηπιαγωγείο.....	14
1. 4. Το Παραμύθι και η αρχή του.....	15
1.4.1 Η παιδαγωγική αξία του παραμυθιού.....	16
1.4.2 Τα στερεότυπα των παραμυθιών.....	17
Κεφάλαιο 2 : Μεθοδολογία.....	19
2.1 Η Μεταβιβαστικότητα του M.A.K. Halliday.....	19
2. 2 Κλίμακα Αιτιότητας.....	21
2.3 Αξιολόγηση.....	22
Κεφάλαιο 3. Κριτική Ανάλυση Λόγου των παραμυθιών	23
Ο Βάτραχος που έγινε Πρίγκιπας	23
Μεταβιβαστικότητα με βάση Όμορφος – Άσχημος.....	23
Κλίμακα Αιτιότητας	26
Αξιολόγηση.....	26
Τα τρία Γουρουνάκια	28
Μεταβιβαστικότητα με βάση το Καλός – Κακός	28
Κλίμακα Αιτιότητας	31
Αξιολόγηση.....	31
Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια	33
Μεταβιβαστικότητα με βάση το Καλός -Κακός	33
Κλίμακα αιτιότητας.....	36
Αξιολόγηση.....	36
Η ωραία Κοιμωμένη.....	37
Κλίμακα Αιτιότητας.....	40
Αξιολόγηση.....	40
Η Σταχτοπούτα.....	41
Μεταβιβαστικότητα σε σχέση με το Καλός – Κακός	41
Κλίμακα Αιτιότητας.....	43
Αξιολόγηση	44
Συμπεράσματα.....	45
Βιβλιογραφία.....	47

Πρόλογος

Η συγκεκριμένη εργασία αφορά την <<Κριτική ανάλυση λόγου και Κριτικό Γραμματισμό σε κλασσικά παραμύθια και σύγχρονες εκδοχές τους >> όπου εκπονήθηκε στο Η' εξάμηνο της Παιδαγωγικής Σχολής του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και αποτελεί εργασία επί πτυχίω.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην Επίκουρη Καθηγήτρια Αναστασία Στάμου, που είχε την εποπτεία της πτυχιακής μου εργασίας και την πολύτιμη καθοδήγησή της αλλά και την αμέριστη συμπαράστασή της κατά την εκπόνηση της εργασίας.

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε με σκοπό την Κριτική Ανάλυση των κλασικών παραμυθιών καλλά και στις σύγχρονες εκδοχές τους και τον Κριτικό Γραμματισμό με στόχο την πιθανή αξιοποίησή τους μέσα στην σχολική τάξη από παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Ο Κριτικός γραμματισμός στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών , μέσα από τις λειτουργίες των κυρίαρχων μορφών γραμματισμού, καθώς και στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης απέναντί τους.Ειδικότερα, σημείο εκκίνησης είναι η γλώσσα όπου διατυπώνει ιδεολογικά νοήματα και έρχονται σε σύγκρουση με την κοινωνική ή όχι πραγματικότητα.

Για την Κριτική Ανάλυση Λόγου χρησιμοποιήθηκαν πέντε διαφορετικά παραμύθια που το καθένα περιείχε από δυο μέχρι τρεις εκδοχές. Οι εκδοχές αυτές αναλύθηκαν με βάση δυο άξονες : τη διάκριση Άσχημος-Όμορφος και τη διάκριση Καλός – Κακός.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας περιγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο πάνω στο οποίο στηρίχτηκε το πρακτικό μέρος της εργασίας. Ειδικότερα, το θεωρητικό πλαίσιο περιλαμβάνει θέματα γύρω από τον Κριτικό Γραμματισμό, την Κριτική Ανάλυση λόγου, τον κριτικό γραμματισμό στην προσχολική ηλικία, τα παραμύθια με τα κοινωνικά στερεότυπα που περιέχουν. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται μια ενδεικτική ανάλυση των παραμυθιών και των σύγχρονων εκδοχών τους με βάση τη θεωρία της Μεταβιβαστικότητας, της Κλίμακας Αιτιότητας και της Αξιολόγησης, Στο τέλος, παρουσιάζονται συνοπτικά κάποια συμπεράσματα που αφορούν την συνολική εικόνα που διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας των κειμένων.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο

1. 1. Τα είδη του Γραμματισμού και η διάκριση μεταξύ τους

Τις τελευταίες δεκαετίες η διεθνής έρευνα για τη διδασκαλία της γλώσσας επικεντρώνεται στην έννοια του «γραμματισμού»,στη θέση του οποίου χρησιμοποιείται συχνά και ο όρος «εγγραμματισμός».Πρόκειται για ένα σχετικά νέο όρο στο ελληνικό λεξιλόγιο, μετάφραση του αγγλικού όρου «literacy».

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο άρχισε να αποδεσμεύεται από τη στενή σχέση μόνο με τη γλώσσα και ορίστηκε ως το σύνολο των γνώσεων και δεξιοτήτων έχει αποκτήσει ένα άτομο και σχετίζονται με τη γραφή και την ανάγνωση, οι οποίες του επιτρέπουν να εμπλακεί σε όλες τις δραστηριότητες, τις οποίες είναι σε θέση να επιτελούν τα άτομα της ομάδας και της κουλτούρας στην οποία ανήκει (Χατζησαββίδης, 2007).

Τα είδη του Γραμματισμού είναι ο Λειτουργικός και ο Κριτικός γραμματισμός. Ειδικότερα, είναι έννοιες που προέρχονται από τους χώρους της γλωσσολογίας και της ανθρωπολογίας της εκπαιδευτικής και της κοινωνικής θεωρία. Ο όρος γραμματισμός χρησιμοποιείται εδώ και μερικά χρόνια στην ελληνική βιβλιογραφία αντί του παλαιότερου αλφαριθμητισμού, έχει όμως ευρύτερο περιεχόμενο. Δεν δηλώνει αλώς την ικανότητα για ανάγνωση και γραφή αλλά και την ικανότητα κατανόησης , παραγωγής και κριτικής αντιμετώπισης διάφορων μορφών προφορικών και γραπτών κειμένων, ανάλογα με τις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις. Τοποθετείται σε ατομικό και όχι σε κοινωνικό επίπεδο. Σε μια πιο σύγχρονη αντιμετώπιση του γραμματισμού, παρατηρείται μέσα από τη βιβλιογραφία, ότι πρόκειται για έναν όρο που έχει συζητηθεί και μετασχηματιστεί αρκετές φορές στο χώρο της γλωσσολογίας και έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί για την οριοθέτησή του. Κάποιοι από αυτούς τους ορισμούς είναι οι εξής:

- Η έννοια "γραμματισμός" αφορά τη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα (λ.χ. εικόνες, σχεδιαγράμματα, χάρτες κλπ)(Μητσοικοπούλου 2001)
- Ο γραμματισμός ορίζεται ως το σύνολο των γνώσεων και των δεξιοτήτων που έχει αποκτήσει ένα άτομο και σχετίζονται με τη γραφή και την ανάγνωση, οι

- οποίες του επιτρέπουν να εμπλακεί σε όλες τις δραστηριότητες, τις οποίες είναι σε θέση να επιτελούν τα άτομα της ομάδας και της κουλτούρας στην οποία ανήκει. (Χατζησαββίδης)
- Γραμματισμος είναι η ικανότητα σημασιοδότησης να ερμηνεύουμε ως ένα είδος σημειωτικής πράξης δηλαδή οι πράξεις γραμματισμού είναι σημειωτικές πράξεις. (R. HASAN)
- Γραμματισμός με την χρήση της γλώσσας για την παραγωγή του νοήματος για τον έλεγχο της ορθογραφικής- φωνολογικής αντιστοιχίας δεν αποτελεί αναγκαίο συστατικό στοιχείο του να είναι κάποιος εγγράμματος, αφού νοήματα μπορούν να παραχθούν χωρίς την χρήση της ορθογραφίας.
- Ο γραμματισμός μπορεί να οριστεί, ως οι χρήσεις της ανάγνωσης και της γραφής για την επίτευξη κοινωνικών στόχων σε συγκεκριμένα συμφραζόμενα χρήσης (Baynham)
- Ο γραμματισμός αναφέρεται στην ακρόαση, στην ομιλία ,στην ανάγνωση, στην γραφή και στην κριτική σκέψη περιλαμβάνει επίσης και τον αριθμητισμό. (Αυστραλιανό Συμβούλιο για τον Γραμματισμό των Ενηλίκων).
- Ο γραμματισμός, σύμφωνα με τον Baynham, οργανώνεται γύρω από ορισμένες βασικές παραδοχές, οι οποίες θα μπορούσαν να διατυπωθούν ως εξής:ο γραμματισμός αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε για να υπηρετήσει στόχους κατά την δημιουργία και ανταλλαγή νοήματος.
- ο γραμματισμός γίνεται καλύτερα κατανοητός στα συμφραζόμενα χρήσης του ο γραμματισμός είναι ιδεολογικός - όπως όλες οι χρήσεις της γλώσσας, δεν είναι ουδέτερος και διαμορφώνεται απο εδραιωμένες ιδεολογικές θέσεις, οι οποίες μπορεί να είναι είτε ρητές είτε υπόρρητες.
- ο γραμματισμός θα πρέπει να γίνεται νοητός με όρους κοινωνικής ισχύος
- ο γραμματισμός μπορεί να είναι κριτικός.

Ειδικότερα, ο γραμματισμός διακρίνεται σε Λειτουργικό και Κριτικό Γραμματισμό. Ο Λειτουργικός γραμματισμός ή γραμματισμός δράσης (Hasan) , αναφέρεται στην βασική γνώση και στις δεξιότητες που σχετίζονται με την ανάγνωση και γραφή που καθιστούν ικανό ένα άτομο να εμπλακεί σε όλες εκείνες τις δραστηριότητες που απαιτούν γραμματισμό προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην ομάδα ή στην κοινότητά του και οι οποίες του δίνουν τη δυνατότητα να θέτει ζητήματα κοινωνικού στόχου (Unesco 1962).Ο ορισμός αυτός

υποστηρίζει πως ο γραμματισμός συνιστά μια τεχνική δεξιότητα, κοινή για όλες τις γλωσσικές χρήσεις.

Δίνει έμφαση στη χρήση της γλώσσας και στοχεύει στην ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης της γλώσσας για την ανταλλαγή νοημάτων σε συγκεκριμένες πικοινωνιακές περιστάσεις. Ένας ορισμός που δίνεται από τον Χατζησαββίδη για τον Λειτουργισμό και την Γραμματική είναι ότι στοχεύει στην περιγραφή της λειτουργίας που επιτελεί κάθε γλωσσική δομή μέσα στην ίδια τη γλώσσα. Η θεωρία της Λειτουργικής Γραμματικής του A. Martinet θεωρεί ότι η γλώσσα για τη Λειτουργική Γραμματική είναι ένα όργανο επικοινωνίας, σύμφωνα με το οποίο η ανθρώπινη εμπειρία αναλύεται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε κοινότητα. Η έμφαση στην οπτική γωνία της επικοινωνίας δεν σημαίνει περιορισμό μελέτης του αντικειμένου της γλώσσας, αλλά για τα γλωσσικά φαινόμενα. Ο Χατζησαββίδης τονίζει ότι η λειτουργική γραμματική είναι πολύ σημαντική αλλά και πολύσημη δηλαδή στοχεύει στην παρουσίαση των λειτουργιών που επιτελούν τα γλωσσικά στοιχεία μεταξύ τους. Τέλος, δίνεται μια λειτουργική διάσταση στην έννοια του γραμματισμού, η οποία αποδέχεται τα κυρίαρχα μέσα επικοινωνίας σαν κάτι φυσικό και δεδομένο. Σκοπός της διδασκαλίας είναι η κατάκτηση από τα άτομα εκείνων των δεξιοτήτων που χρειάζεται να αναπτύξουν για να επιτύχουν τους κοινωνικούς τους στόχους (Μητσικοπούλου, 2001).

Ο Κριτικός Γραμματισμός, όπως αναφέρει ο Baynham, δεν αποδέχεται ως φυσικούς τους κυρίαρχους θεσμούς και λόγους, αλλά τους θέτει σε αμφισβήτηση και σημειώνει ότι κριτική σημαίνει να ανακαλύπτουμε πώς λειτουργεί κάτι, να μην παίρνουμε τα πράγματα ως δεδομένα, αλλά να κοιτάμε κάτω από την επιφάνειά τους, θέτοντας ερωτήσεις όπως:

- «Γιατί υπάρχει ή συμβαίνει αυτό;
- Ποιος είναι ο σκοπός του;
- Τα συμφέροντα ποιου υπηρετεί;
- Τα συμφέροντα ποιου υπονομεύει;
- Πώς λειτουργεί;
- Είναι απαραίτητο να λειτουργεί με αυτό τον τρόπο ή θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά ή καλύτερα; »

Το έργο του γραμματισμού δεν είναι απαραίτητα κριτικό αλλά βοηθά στην άσκηση ελέγχου επί παραγωγής ενός κειμένου. Ωστόσο ο κριτικός γραμματισμός

μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της κριτικής επίγνωσης ως προς τους κοινωνικούς στόχους και τα συμφέροντα που υπερετούνται μέσω αυτών. Αυτό σημαίνει ότι ο κριτικός γραμματισμός πηγαίνει πέρα από τη συμβατική κριτική σκέψη, εστιάζοντας σε θέματα που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη, την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη. Οι κριτικά εγγράμματοι μαθητές υιοθετούν μια κριτική στάση, αναζητώντας ποια άποψη για τον κόσμο προωθεί το κείμενο και αν βρίσκουν οι ίδιοι την άποψη αυτή αποδεκτή» (Πρόγραμμα Γλωσσικής Διδασκαλίας του Ontario του Καναδά). Ο Luke υποστηρίζει ότι ο Κ.Γ. «εμπλέκει τη δεύτερη εικασία, την ασυνήθιστη ανάγνωση, την υποβολή όλο και πιο σκληρών ερωτήσεων, το βλέμμα κάτω, πίσω και πέρα από τα κείμενα, την προσπάθεια να δούμε και να ‘ανασύρουμε’ πώς αυτά τα κείμενα εγκαθιδρύουν και χρησιμοποιούν σχέσεις εξουσίας πάνω μας, πάνω από άλλους, για λογαριασμό ποιου και για ποιο το συμφέρον». (Connecting Practice And Research: Critical Literacy Guide).

Η διερεύνηση του γραμματισμού οδήγησε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για γραμματισμό αλλά για γραμματισμούς στο πλαίσιο κάποιας συγκεκριμένης τοπικότητας/ιδεολογίας (Baynham, 2002).

Όσον αφορά το λειτουργικό μοντέλο δίνει έμφαση στην κοινωνία όπου σκοπός είναι η εφοδίαση των μαθητών στις ικανότητες προσαρμογής και επιτυχίας ανα πάσα στιγμή.

Αντίθετα, το κριτικό μοντέλο ενώ δίνει έμφαση στην κοινωνία δεν τα λαμβάνουν ως δεδομένα , αλλά τα υποβάλλουν σε κριτική ανάλυση ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Πιο συγκεκριμένα ο Street ισχυρίζεται ότι υπάρχουν γραμματισμοί, τοποθετημένες κοινωνικές πρακτικές, που θα πρέπει να διερευνηθούν με τους δικούς τους όρους (Baynham, 2002). Ως «αυτόνομο» μοντέλο του γραμματισμού ονόμασε την προσέγγιση που θεωρεί το γραμματισμό ένα ατομικό επίτευγμα, μια δεξιότητα που κατακτάται από το άτομο μέσα σ’ ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον, απαραίτητη προϋπόθεση για τη γνωστική του ανάπτυξη, ενώ ιδεολογικό μοντέλο επιχειρεί να κατανοήσει το γραμματισμό με βάση τις δεολογίες στις οποίες εδραιώνονται οι διάφορες μορφές γραμματισμού. Με άλλα λόγια, δίνει έμφαση στη διαφοροποίηση του γραμματισμού ανάλογα με τα συμφραζόμενα και την κοινωνική πρακτική.

Συνοψίζοντας, οι δυο αυτές προσεγγίσεις συνδυάζονται στη διδακτική πράξη, διότι έχουν και στενή σχέση μεταξύ τους, εφόσον η γνώση για τη λειτουργία των κειμένων και των κειμενικών ειδών είναι πολύ σημαντική στην ανάπτυξη του

κριτικού στοχασμού. Οι παιδαγωγικοί στόχοι του κριτικού γραμματισμού για τους μαθητές επιδιώκουν μια ουσιαστική γνώση για τα διάφορα είδη λόγου και μετέπειτα την κατανόηση των μεθόδων με τις οποίες κατασκευάζεται η γνώση.

Καταλήγοντας, θα λέγαμε πως αυτή η διάκριση λειτουργικού και κριτικού γραμματισμού αποτυπώνεται και στον τρόπο δόμησης της περιοχής της Γλώσσας στα αναλυτικά προγράμματα τόσο για την προσχολική ηλικία όσο και για τις μεγαλύτερες βαθμίδες εκπαίδευσης.

Ολοκληρώνοντας την διάκριση μεταξύ Λειτουργικού και Κριτικού Γραμματισμού στην επόμενη ενότητα θα προσπαθήσω να προσδιορίσω την Κριτική Ανάλυση σε σχέση με τον Κριτικό Γραμματισμό.

1. 2. Κριτική Ανάλυση Λόγου σε σχέση με την Συστημική Λειτουργική Γραμματική

Η Κριτική Ανάλυση Λόγου είναι η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται για την ανίχνευση της ιδεολογίας, όχι μόνο αυτών που λέγονται σε ένα κείμενο, αλλά και αυτών που έχουν ήδη ειπωθεί αλλού και θεωρούνται δεδομένα (Fairclough, 1995). Σύμφωνα με τον Van Dijk: «μελετά πρωτίστως τον τρόπο με τον οποίο η κατάχρηση της κοινωνικής εξουσίας, η κυριαρχία και η ανισότητα θεσμοθετούνται, αναπαράγονται και αποτελούν αντικείμενο αντίστασης από το κείμενο και την ομιλία στο κοινωνικό και πολιτικό συμφραστικό πλαίσιο» (Van Dijk 2001, Στάμου). Βασική της θέση είναι ότι η γλώσσα και η κοινωνία βρίσκονται σε μία συνεχή διαλεκτική σχέση, ότι δηλαδή η χρήση της γλώσσας εμπεριέχεται στην κοινωνία, και ότι υπάρχουν σχέσεις μεταξύ της γλώσσας και της κοινωνίας που συνειδητοποιούνται μέσω της λεκτικής αλληλεπίδρασης τους (Stubbs, 1983). Δεν αποτελεί ενιαίο θεωρητικό πλαίσιο αλλά περισσότερο μια προσέγγιση που αντλεί από μια ποικιλία θεωριών και προσεγγίσεων με εστίαση στη γλώσσα και την κοινωνία και επιλέγει ανάμεσα στα εργαλεία που αυτές προσφέρουν τα πιο χρήσιμα κάθε φορά για την επίτευξη των στόχων της κάθε έρευνας (Στάμου). Η αξία της ΚΑΛ έγκειται ακριβώς στην ποικιλία των θεωρητικών αρχών και των θεωρητικών εργαλείων που χρησιμοποιεί, διότι αυτή η ποικιλία την καθιστά μια προσέγγιση που επιτρέπει τη συζήτηση, την αλλαγή στους σκοπούς και τους

στόχους και την καινοτομία (Weiss & Wodak, 2002).

Ειδικότερα, η ΚΑΛ είναι μία προσέγγιση της Ανάλυσης Λόγου που εξετάζει τη γλώσσα ως κοινωνικό σημειωτικό σύστημα (Halliday, 1978), όπου υπογραμμίζει τον ρόλο της ιδεολογίας στη διαμόρφωση της σχέσης ανάμεσα στις γλωσσικές και κοινωνικές πρακτικές (Στάμου). Επιδιώκεται, συνεπώς, μέσω της ανάλυσης της γλωσσικής επικοινωνίας, να ανακαλυφθούν οι αναπαραστάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας που οικοδομούνται σ' αυτήν, να ανακαλυφθεί ο τρόπος με τον οποίο ο λόγος, ως διαλεκτική γλώσσας – κοινωνίας, όπου συμβάλλει στη διαιώνιση και στην αλλαγή της κοινωνίας (Στάμου, 2014). Γι' αυτό, άλλωστε, η ΚΑΛ συνδυάζει τόσο τη μικρο-ανάλυση των κειμένων με τη μακρο-ανάλυση των κοινωνικών δομών και σχέσεων εξουσίας με τις οποίες εμπλέκονται τα κείμενα (Στάμου) αλλά και συνδυάζει την μελέτη οργάνωσης της γλώσσας πάνω και πέρα από την πρόταση (Stubbs, 1983), εξετάζοντας τις ιδεολογίες και την πραγματικότητα που αναπτύσσονται και διαιωνίζονται μέσα από κάθε συγκεκριμένη γλωσσική χρήση. Η κριτική ανάλυση λόγου συνιστά διαδικασία εξήγησης και ερμηνείας των κειμενικών δομών και στοιχείων βάσει του ευρύτερου κοινωνικού, πολιτικού, ιδεολογικού συγκειμένου παραγωγής και κατανόησής , με απώτερο στόχο την ανάδειξη του βαθμού προβολής, αποδοχής ή και αξιολογικού ελέγχου κυρίαρχων αξιών, απόψεων, πράξεων και ενεργειών.

Σύμφωνα με τις παραδοχές του Halliday προκύπτει ότι η Συστημική Λειτουργική Γραμματική (ΣΛΓ), είναι συμβατή με το θεωρητικό πλαίσιο της ΚΑΛ, και για αυτό το λόγο η ΚΑΛ βασίστηκε στην θεωρία αυτής της γραμματικής . Ειδικότερα, ο Halliday μιλά για μια γραμματική η οποία στηρίζεται σε μια κοινωνική θεώρηση της γλώσσας που είναι σημαντικό η πηγή κατασκευής και ανταλλαγής νοημάτων. Οι άνθρωποι, πιστεύει, κατασκευάζουμε και ανταλλάσσουμε νοήματα μεταξύ μας προκειμένου να κατανοήσουμε τον κόσμο, τον εαυτό μας και τις μεταξύ μας σχέσεις μέσα από τη χρήση και λειτουργία σε «πραγματικές» περιστάσεις επικοινωνίας (Λύκου 2000). Η Σ.Λ.Γ θεωρείται συστημική αλλά και λειτουργική γιατί ερμηνεύει κάθε γλωσσικό στοιχείο με βάση την λειτουργία του που στοχεύει στην παραγωγή και όχι στην απλή μεταφορά ή την αναπαραγωγή του νοήματος. Ξεχωρίζει από τις άλλες γραμματικές θεωρίες γιατί εκτός από το επίπεδο της μορφής και το επίπεδο σημασίας η Σ.Λ.Γ έχει και ένα ενδιάμεσο επίπεδο το λεξικογραμματικό μέσω της διατύπωσης. Τέλος, αποτελεί ένα μοντέλο προσέγγισης που μελετά την κοινωνική πραγματικότητα σε σχέση με τις λεξικογραμματικές δομές.

Επιστρέφοντας όρος «κριτική» οφείλεται στο γεγονός ότι η ΚΑΛ δεν αναζητεί μόνο τον τρόπο με τον οποίο οι πρακτικές του λόγου αναπαράγουν σχέσεις και «αλήθειες» που διέπονται από άνισες σχέσεις εξουσίας, αλλά είναι σαφώς επικριτική απέναντί τους (Huckin, 1997) και στοχεύει στην αλλαγή (Fairclough, 2001· Phillips & Jorgensen, 2009· Walshaw, 2007).

Σύμφωνα, με τον Fairclough μέσα από την γραμματική Κ.Α.Λ είναι απαραίτητο οι μαθητές να αποκτήσουν επίγνωση των ποικίλων επιλογών και του τρόπου με τον οποίο αυτές οι επιλογές μπορούν να αξιοποιηθούν στην παραγωγή και ερμηνεία του κειμένου. Στο στάδιο αυτό εμπλέκονται και στοιχεία της δομής του κειμένου. , ο Κριτικός Γραμματισμός αποτελεί την εκπαιδευτική εφαρμογή των θεωρητικών προσεγγίσεων της ΚΑΛ, και η ΚΑΛ λειτουργεί ως εργαλείο ανάλυσης των κειμένων που προσεγγίζονται στα πλαίσια της φιλοσοφίας του Κριτικού Γραμματισμού. Στη συνέχεια θα αναφερθώ στη χρησιμότητα του Γραμματισμού στην προσχολική ηλικία.

1.3. Κριτικός γραμματισμός στην προσχολική ηλικία

1.3.1 Η έννοια του γραμματισμού στο νηπιαγωγείο

Το νηπιαγωγείο από πολλούς θεωρητικούς θεωρείται μια σχολική βαθμίδα, στην οποία προσφέρεται εκπαίδευση ανάλογη με αυτή που μπορεί να προσφέρει και η οικογένεια. Ωστόσο στις περρισσότερες χώρες δεν ανήκει στην υποχρεωτική εκπαιδευτική βαθμίδα. Έτσι σε μία ανάλυση της λέξης νηπιαγωγείο αναφέρεται στο μέρος όπου παρέχει αγωγή στα νήπια (< Νήπιο + Άγω). Τα νήπια ορίζονται ως τα άτομα που δεν κατέχουν γνώσεις για τη γλώσσα και τους κανόνες της αλλά και για τη χρήση της (< νη + έπος) . Παρόλα αυτά τα νήπια έχουν κατκτησει ένα μέρος του λεξιλογίου και των γλωσσικών δομών της μητρικής γλώσσας τόσο σε ποιοτικό όσο και ποσοτικό επίπεδο ώστε να μπόρουν να είναι επαρκή στις επικοινωνιακές ανάγκες που αντιμετωπίζουν. Επιπλέον, τα παιδιά αυτής της ηλικίας διαφέρουν από τους ενήλικους γιατί χρησιμοποιούν την γλώσσα σε διαφορετικό επίπεδο όποτε είναι σε ένα στάδιο ετοιμότητας ψυχολογικής, κοινωνικής και γλωσσικής για να

κατακτήσουν τις δεξιότητες της γραφής και της ανάγνωσης. (Χατζησαββίδης, 2002)

Ο ρόλος του νηπιαγωγείου είναι να βοηθήσει τα νήπια να διευρύνουν το γλωσσικό τους ορίζοντα εμπλουτίζοντας το ήδη αποκτημένο λεξιλόγιο και ήδη αποκτημένες γλωσσικές δομές. Ειδικότερα, έχει ρόλο αντισταθμιστικό γιατί διαφέρουν ως προς τα γλωσσικά ερεθίσματα που παίρνουν από συγκεκριμένο περιβάλλον. Στο νηπιαγωγείο το παιδί έρχεται σε επαφή με το λόγο της νηπιαγωγού αλλά και το λόγο των παραμυθιών και των λογοτεχνημάτων όπου διαφέρει με αυτό που χρησιμοποιεί στο περιβάλλον του. Παλαιότερα επικράτησε η άποψη ότι το νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνει στα παιδιά ότι δίνει και η οικογένεια. Ωστόσο, σήμερα σκοπός ενός νηπιαγωγείου είναι η ανάπτυξη των νηπίων γλωσσικά και νοητικά καταναλώντας και παράγοντας τον προφορικό λόγο και να κατανοήσουν την σημασία και την λειτουργία του γραπτού λόγου. (Χατζησαββίδης, 2002).

1.3.2 Ο γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική στα νήπια

Η έννοια του γραμματισμού εμφανίζεται με ακόμα μεγαλύτερη ένταση και συχνότητα στην καθημερινή ζωή των μικρών παιδιών. Τείνει να αποτελεί ένα σημείο προβληματισμού γονιών και εκπαιδευτικών, οι οποίοι ερμηνεύουν την έννοια του γραμματισμού μέσα από ξεπερασμένες αντιλήψεις, όπως αποστήθιση και η αντιγραφή γραμμάτων. Το νέο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών για το νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, 2003) είναι φανερό ότι ο σκοπός του γραμματισμού στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής έχει καθαρά επικοινωνιακό χαρακτήρα. Για να μπορέσει όμως να αναδειχθεί ο επικοινωνιακός χαρακτήρας του γραμματισμού, θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν και ανάλογες δραστηριότητες που συνδέονται με αυτό το περιεχόμενο (Χατζησαββίδης, 2002). Για να επιτευχθεί ο επικοινωνιακός χαρακτήρας του γραμματισμού πρέπει να εντοπίζεται στις καθημερινές δραστηριότητες. Οι νηπιαγωγοί θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι ο γραμματισμός τους βοηθά στην καθημερινότητά τους. Συνεπώς με τον ίδιο τρόπο θα πρέπει να θα πρέπει να λειτουργούν και στο νηπιαγωγείο. Για αυτό τον λόγο στοιχεία που αφορούν την καθημερινή ζωή των νηπίων θα μπορούσαν να εκμεταλευτούν οι νηπιαγωγοί για την ανάδειξη επικοινωνιακού χαρακτήρα του γραμματισμού. (Γιαννικοπούλου, 2001).

Καταλήγοντας σύμφωνα με θεωρία του αναδυόμενου γραμματισμού, το

παιδί, μεγαλώνοντας μέσα σε μια «εγγράμματη» κοινωνία διαμορφώνει από πολύ νωρίς, πολύ πριν πάει στο σχολείο, τις αντιλήψεις του και διατυπώνει τις υποθέσεις του για το γραπτό λόγο. Τα παιδιά, όπως το θέτει η Goodman (1990), «μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν καθώς χρησιμοποιούν την ανάγνωση και τη γραφή για να μάθουν», για να εξερευνήσουν και να κατανοήσουν τον κόσμο που τα περιβάλλει. Ο γραμματισμός ξεκινά μόλις τα παιδιά αντιληφθούν ότι ο γραπτός λόγος είναι φορέας μηνυμάτων.

1.3.4 Γραμματισμός μέσα και έξω από το σχολείο

Υπάρχουν δύο είδη του γραμματισμού ο ενδοσχολικός και ο εξωσχολικός. Ειδικότερα, ο ενδοσχολικός επιδιώκεται να αναπτυχθεί μέσα στο σχολείο και συνδέεται με την εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης. Βασικός σκοπός του σχολείου σε μια κοινωνία είναι να αναπτυχθεί το επίπεδο και τα είδη γραμματισμού τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον (Στάμου 2014).

Συγκεκριμένα, ο εξωσχολικός γραμματισμός αναφέρεται σε ποικίλους τρόπους εκτός από τη γλώσσα (π.χ. εικόνα, ήχος) και αντλούνται κυρίως από τα ΜΜΕ και τις νέες τεχνολογίες, Συνεπώς, για τη βελτίωση του επιπέδου του γραμματισμού, είναι σημαντικό εκτός από τη διδασκαλία της ανάγνωσης στα σχολεία να παρέχεται υποστήριξη μιας γενικότερης νοοτροπίας ανάγνωσης. Η ανάπτυξη του αναγνωστικού γραμματισμού ξεκινά στο σπίτι και στο οικογενειακό περιβάλλον, γι' αυτό και οι δραστηριότητες γραμματισμού των γονέων με τα παιδιά τους αποτελούν σημαντικό στοιχείο ανάπτυξης πρώιμων δεξιοτήτων γραμματισμού εστιάζοντας στις εξωσχολικές πρακτικές γραμματισμού.

Ακόμα σημαντικός παράγοντας για το παιδί αποτελεί το έντυπο υλικό (βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες) που υπάρχει ήδη από το οικογενειακό περιβάλλον και συμβάλλει στην καλλιέργεια του αναγνωστικού γραμματισμού με αποτέλεσμα να καταστεί ικανός αναγνώστης. Με άλλα λόγια, το σχολείο πρέπει να αναγνωρίσει τι εξωσχολικές πρακτικές και να τις εντάξει στο Πρόγραμμα Σπουδών και όχι τα παιδιά να προσαρμοστούν στις σχολικές ανάγκες.(Στάμου, Αρχάκης,, Πολίτης,2016).

Καταλήγοντας διαφορές παρατηρούνται στα παιδιά που είναι από διαφορετικά κοινωνικο-οικονομικά περιβάλλοντα και δεν οφείλονται μόνο σε

οικονομικούς λόγους, αλλά σχετίζονται και με τις διαφορετικές πολιτισμικές εμπειρίες και αξίες των γονέων σχετικά με την ανατροφή των παιδιών τους (Buckingham 2004). Έτσι χρησιμοποιώντας μορφές γραμματισμού, που προέρχονται από το εξωσχολικό περιβάλλον, γίνονται καλύτερα αντιληπτές αφηρημένες έννοιες και η εξωσχολική σφαίρα εμπλουτίζεται με στοιχεία και γνώσεις από την ενδοσχολική και αντιστρόφως (Stamou, Maroniti & Schizas 2014).

1.3.5 Κριτικός Γραμματισμός στο Νηπιαγωγείο

Η καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού, θεωρείται μια σχετικά νέα πρόταση, καθώς μέχρι πρόσφατα επικρατούσε η άποψη ότι ο κριτικός γραμματισμός ήταν κατάλληλος μόνο για παιδιά μεγαλύτερων τάξεων. Παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες να εισαχθούν στο Νηπιαγωγείο πρακτικές γραμματισμού. Πιο συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα Σπουδών για το Νέο Σχολείο επιδιώκει να αποκτήσουν τα παιδιά γνώσεις στάσεις και ιδεολογίες που τα βοηθούν στην γλωσσική επικοινωνία ώστε να είναι σε θέση να τις διαπραγματεύονται με κριτικό πνεύμα αλλά και με σεβασμό στην προσωπικότητα των συνομιλητών/-τριών. (Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου 2011). Δίνεται, με άλλα λόγια, ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση του κειμένου με τις περιρρέουσες ιδεολογίες, τις ταυτότητες των αλληλεπιδρώντων και τις μεταξύ τους σχέσεις εξουσίας. Επιπλέον, μέσα από παιγνιώδης δραστηριότητες το παιδί έρχεται σε επαφή με τον προφορικό και γραπτό λόγο που έχει ως αποτέλεσμα τον καλύτερο χειρισμό της γλώσσας αλλά και την καλύτερη λειτουργία των γλωσσικών στοιχείων ενός κειμένου για την συνολική ανάλυση του κειμένου από τους μαθητές. Τέλος, στο Πρόγραμμα Σπουδών αναφέρεται ότι τα κείμενα, «αντιμετωπίζονται στην τάξη ως: προϊόντα επικοινωνίας, ως γλωσσικές και νοηματικές δομές, ως φορείς ιδεολογικών και κοινωνικοπολιτισμικών νοημάτων και ως προϊόντα αξιολόγησης.» (Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου 2011).

Ωστόσο, εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων κριτικών γραμματισμών στο νηπιαγωγείο είναι δύσκολο να επιτευχθεί γιατί προϋποθέτει ένα διαφορετικό σχολείο από αυτό που γνωρίζουμε, προωθώντας διαφορετικού τύπου μαθητές/τριες, με ρόλους πιο ενεργούς και συμμετοχικούς/ές, με πνεύμα συνεργασίας αλλά και

διαφορετικού τύπου εκπαιδευτικούς (Κουτσογιάννης 2006, 2012, 2014). Επομένως, οι κριτικοί γραμματισμοί προωθούν μια άλλη παιδαγωγική κουλτούρα για το Νηπιαγωγείο όπου χρειάζεται τελείως διαφορετική νοοτροπία και όχι τυποποιημένη μορφωτική εκπαίδευση. (Κουτσογιάννης 2014).

1. 4. Το Παραμύθι και η αρχή του

Ένα από τα είδη της παιδικής λογοτεχνίας που είναι ιδιαίτερα αγαπητό στα παιδιά είναι τα παραμύθια. Τα παραμύθια είναι φανταστικές διηγήσεις, οι οποίες δεν συνδέονται ούτε με τον τόπο και το πρόσωπο αλλά τοποθετούνται χρονικά στο παρελθόν Σύμφωνα με τον Σακελλαρίου το παραμύθι είναι «ένας μύθος, δηλαδή ένας λόγος ή και λόγια, που σκοπό έχουν να την προσοχή εκείνου που τ' ακούει και να την τραβήξουν μακριά απ' ό, τι επίμονα τον απασχολεί ή τον βασανίζει, είτε αυτό ανάγεται στη σφαίρα των φυσικών ερεθισμών είτε στην περιοχή του ψυχικού μας κόσμου» (1996). Για αυτό το λόγο το παραμύθι συνδέεται με την ψυχαγωγία και την παρηγορία του κοινού, που αποτελούν και τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου.

Ο κόσμος των παραμυθιών είναι κόσμος φανταστικός, ξεχωριστός, ο οποίος δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την καθημερινότητα της ζωής. Όλα κυμαίνονται ανάμεσα σε δύο ακρότητες, ή σε ωραία ή άσχημα, σε κακά ή καλά και σε έξυπνα ή κουτά. Έτσι, το παραμύθι βρίσκεται στους αντίποδες της λογικής με ευτυχές καταλήξεις που αποπνέει μια ανακούφιση στο άτομο που ακούει πως όλα μπορούν να αλλάξουν (Κυριακίδης, 1921). Το παραμύθι είναι ένα απαραίτητο μέσο φυγής του παιδιού. Ανοίγει για το καθένα έναν κόσμο διαφορετικό από το δικό του. Έναν κόσμο θαυμαστό, που για το μικρό παιδί είναι απαραίτητος. Όπως και άλλα είδη λογοτεχνίας, το παραμύθι ωθεί το παιδί να ανακαλύψει την ταυτότητα του και τις παρορμήσεις του. Έτσι σύμφωνα με τα παραπάνω το παραμύθι :

- Εμπλουτίζει τον συναισθηματικό κόσμο των παιδιών
- Συμβάλλει στη δημιουργία και συγκρότηση της ταυτότητας του παιδιού. Το παιδί γνωρίζει πτυχές της προσωπικότητάς του και τα χαρακτηριστικά που το διακρίνουν από τα άλλα παιδιά.
- Βοηθάει το παιδί να ενταχθεί στο κοινωνικό περιβάλλον
- Συμβάλλει στην καλλιέργεια της μητρική γλώσσας των παιδιών και συντελεί

στην ανάπτυξη του γραμματισμού. Μέσω των παραμυθιών, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με μορφές γραμματισμού, προφορικού και γραπτού αλλά και με είδη λόγου.

- Ωθεί τα παιδιά να εμπλακούν σε συζητήσεις όπου επιχειρηματολογούν και ανταλλάσσουν απόψεις με τους συμμαθητές τους.
- Εμπλουτίζει το λεξιλόγιο
- Οξύνει την μνήμη
- Οξύνει την κριτική και δημιουργική σκέψη
- Αναπτύσσει γνωστικές διαδικασίες

(Κιούρου & Πλαγίου 2007-2008, Ράπτης 2008, Ντούλια 2010).

1.4.1 Η παιδαγωγική αξία του παραμυθιού

Οι κριτικοί εγκρίνουν τα παραμύθια ανεπιφύλακτα τονίζοντας ότι η παιδαγωγική τους αξία, επιτρέπει στα παιδιά να καλλιεργήσουν τη μητρική τους γλώσσα με την επαναδιήγηση και το διάλογο, να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους και να προετοιμαστούν με αυτόν τον τρόπο για το μελλοντικό τους ρόλο ως επιστήμονες, καλλιτέχνες και δημιουργικοί άνθρωποι. Επιπρόσθετα, τα παιδιά να αναπτύξουν αβίαστα τη συναισθηματικότητα τους, να βρίσκουν τρόπους για να λύσουν τα προσωπικά διλήμματα/αγωνίες και να γνωρίσουν τη λαϊκή παράδοση του τόπου τους. Ακόμα, τα παιδιά να δουν την αλληλεπίδραση διαφόρων μορφών ιστοριών και αφηγηματικών μοτίβων και να μαθαίνουν τι σημαίνει πολιτισμική διασπορά, τι δηλώνει δηλαδή το γεγονός ότι η ίδια ιστορία βρίσκεται σε διάφορους πολιτισμούς εκτιμούν την τέχνη και τον πολιτισμό άλλων λαών. Αν συγγραφέας και ο εικονογράφος είναι πιστοί στις παραδόσεις της χώρας προέλευσης της ιστορίας, ένα τέτοιο βιβλίο μπορεί να είναι εξαιρετική πηγή για μελέτη της κουλτούρας της κοινωνίας που απεικονίζει. Τέλος, να κατανοήσουν ότι το παραμύθι είναι όχι μόνο εθνικό αλλά και πανανθρώπινο προϊόν, να κατανοήσουν ότι οι άνθρωποι εκτός από διαφορές έχουν και κοινά συναισθήματα και αρετές να χαρούν και να συγκινηθούν για τις περιπέτειες του ήρωα και τους μαγευτικούς τόπους. Το παραμύθι και το παιχνίδι προσφέρουν τη μεγαλύτερη χαρά στα παιδιά (Norton, 2006)

Γι' αυτό και συναντάται με την ίδια αναγνωρίσιμη μορφή σε τόσο διαφορετικούς πολιτισμούς είναι δημιούργημα του προφορικού λόγου, όπου ταξίδευε πάντα διατηρώντας, διαχρονικά, ενιαία τη δομή και τα βασικά

χαρακτηριστικά του, παρ' όλες τις αλλαγές που θα μπορούσε να επιφέρει το ταξίδι σε ό,τι αφορά τη γλώσσα, τον εθνικό και τοπικό πολιτισμό.

Οι τόσες παραλλαγές των παραμυθιών, που εντόπισαν οι εθνολόγοι σε όλες τις χώρες της γης, δηλώνουν την παγκοσμιότητά τους. Επίσης, οι διαπολιτισμικές έρευνες, που αναλύουν το παραμύθι, έδειξαν ότι, ενώ τα βασικά μοτίβα επαναλαμβάνονται από τόπο σε τόπο και διατηρούνται ανέπαφα, «εντούτοις υπάρχουν τοπικές παραλλαγές του κάθε λαού» (Καΐλα – Ξανθάκου 1988).

Καταλήγοντας τα παραμύθια δεν εισάγουν το παιδί μόνο στην ιστορία του λογοτεχνικού κειμένου αλλά και στην προσωπική του ιστορία, ώστε να αποτελούν εξαιρετική πνευματική τροφή των παιδιών γι' αυτό.(Παπανούτσος, 1980).

1.4.2 Τα στερεότυπα των παραμυθιών

Στην παρούσα εργασία τα παραμύθια αναλύθηκαν με βάση δυο διαφορετικούς άξονες : 1) Καλός - Κακός και 2) τη διάκριση Άσχημος – Όμορφος. Οι έννοιες αυτές εμφανίζονται συχνά στα παραμύθια και δημιουργούν μια σειρά στερεοτύπων, όπου προϊδεάζουν τον αναγνώστη για το περιεχόμενο του παραμυθιού.

Σε σχέση με το Καλός- Κακός πάντα στα κλασικά παραμύθια ο λύκος δεν είναι πρόσωπο ολοκληρωμένο και εξελισσόμενο, αλλά ένας χαρακτήρας με πάγια και σταθερά επαναλαμβανόμενα χαρακτηριστικά, δηλαδή μια αρνητική στερεότυπη παραμυθιακή εικόνα η οποία αναπαράγει γενικευμένες γνώμες και κρίσεις που αντλούνται από το κοινωνικό φαντασιακό και συνδέονται με τα φαινόμενα του ρατσισμού, του φανατισμού και της ξενοφοβίας. Στο σύγχρονο παραμύθι οι χαρακτήρες δεν είναι στατικοί, αλλά εξελίσσονται με την πλοκή του έργου. Έχει διαπιστώθει ότι η έννοια του κακού οφείλεται στη γεωγραφική ή το χαμηλό κύρος κοινωνική ποικιλία και χαρακτήρες χαμηλούμωρφωτικού επιπέδου ενώ η χρήση της πρότυπης ποικιλίας αφορά κυρίως τους καλούς που είναι πρωταγωνιστές ή επιφανείς χαρακτήρες. Ακόμη, οι ομιλητές/τριες κοινωνικά στιγματισμένων γλωσσικών κωδίκων αναπαρίστανται με κοινωνικά απομονωμένους και έχουν ανεπαρκείς επικοινωνιακές δεξιότητες με αποτέλεσμα να μην μπορούν να

προσαρμόσουν την ομιλία τους στις ανάγκες με αυτόν που συνομιλεί, ενώ σε αντίθεση οι χαρακτήρες που μιλούν πολλές γλωσσικές ποικιλίες διαθέτουν επικοινωνιακή ευελιξία.

Τέλος, σχετικά με την διάκριση Όμορφος – Άσχημος είναι γενικά παραδεκτό ότι η εξωτερική εμφάνιση του ήρωα παίζει καθοριστικό για τον χαρακτήρα του. Ειδικότερα, η ομορφιά προβάλλεται ως ηθική αξία και είναι αυτομάτως κάτι καλό και επιθυμητό από όλους. Ουσιαστικά είναι ένα χαρακτηριστικό που καθορίζει το πόσο θα γίνουν αποδεκτοί, επιθυμητοί και επιτυχημένοι οι ήρωες από τους αναγνώστες. Αντίθετα, οι άσχημοι χαρακτήρες είναι αυτοί που βάζουν εμπόδια και δημιουργούν προβλήματα με αποτέλεσμα να τιμωρούνται από την έκβαση των γεγονότων. (Οικονομίδου 2013, Αρώνη 2013).

Κεφάλαιο 2 : Μεθοδολογία

Στην παρούσα εργασία αναλύθηκαν πέντε παραμύθια που το καθένα περιλαμβάνει δύο ή τρεις εκδοχές. Πιο συγκεκριμένα τα παραμύθια που αναλήφθηκαν είναι τα εξής :

- Πλατς Μουτς – Ο βάτραχος που έγινε πρίγκιπας (μέσα από δυο εκδοχές)
- Τα τρία γουρουνάκια -Τα τρία λυκάκια – Τα τρία βόδια (μέσα από τρεις εκδοχές)
- Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια-Ο τράγος και τα επτά Λυκάκια (μέσα από δυο εκδοχές)
- Η Ωραία Κοιμωμένη (μέσα από δυο εκδοχές)
- Η Σταχτοπούτα (μέσα από δυο εκδοχές)

Τα προαναφερθέντα παραμύθια θα αναλυθούν με βάση τους άξονες 1) Άσχημος-Όμορφος και 2) της διάκρισης Καλός-Κακός. Με βάση αυτούς τους άξονες, ερευνήθηκαν δημοφιλή παραμύθια γνωστών παραμυθιάδων, όπως Αδερφοί Γριμ(Ο Βάτραχος που έγινε Πρίγκιπας, Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια, τα τρία γουρουνάκια, Ωραία Κοιμωμένη), ο Ευγένιος Τριβιζάς(Πλατς Μούτς, Τα τρία μικρά λυκάκια),ο Περώ(Η Σταχτοπούτα), η Ρένα Ρώσση- Ζαΐρη(Ο Τράγος και τα επτά Λυκάκια) και Μαρούλα Κλιάφα(Ο λύκος και τα βόδια)

Ως προς την επεξεργασία των κειμένων χρησιμοποιήθηκε το αναλυτικό εργαλείο της Μεταβιβαστικότητας του M.A.K. Halliday. Στην συνέχεια, τα κείμενα αναλύθηκαν ως προς το αναλυτικό εργαλείο της Κλίμακας Αιτιότητας και τέλος ως προς το εργαλείο της Αξιολόγησης. Τέλος, θα γίνει μια αναλυτική περιγραφή των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν για την Κριτική Ανάλυση Λόγου των πέντε παραμυθιών.

2.1 Η Μεταβιβαστικότητα του M.A.K. Halliday

Ο Halliday χαρακτηρίζει «φυσική», τη σχέση μεταξύ σημασιολογίας και λεξικογραμματικών στοιχείων. Ισχυρίζεται ότι υπάρχουν στοιχεία του συγκεκριμένου μέσα στο κείμενο και θεωρεί ότι η γλώσσα διαμορφώνεται από την κοινωνική πραγματικότητα, ενώ παράλληλα παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωσή της (Λύκου, 2000). Ειδικότερα κατέδειξε τρεις διαφορετικές λειτουργίες που επιτελεί η γλώσσα :1)την αναπαραστατική ή ιδεοποιητική, 2)την διαπροσωπική και 3) την

κειμενική. Η αναπαραστατική λειτουργία της γλώσσας αφορά τον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα αναπαριστά την εμπειρία μας από τον κόσμο. Η διαπροσωπική λειτουργία της γλώσσας, αφορά τις σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων στην εκάστοτε περίπτωση επικοινωνίας και την εμπλοκή του ομιλητή σ' αυτή και, τέλος, ο τρόπος με την κειμενική λειτουργία της γλώσσας αφορά τον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα λειτουργεί ως μέσο δόμησης του μηνύματος σε σχέση με τη συνολική επικοινωνιακή διαδικασία. Καταλήγοντας είναι η κοινωνική διαδικασία, που αποτυπώνει τα νοήματα που κατασκευάζουν οι άνθρωποι καθώς έρχονται σε επαφή μεταξύ τους, ώστε να επιτύχουν τους κοινωνικούς τους στόχους.

Στην παρούσα εργασία γίνεται έμφαση στην αναπαραστατική λειτουργία της γλώσσας, που πραγματώνεται μέσω της μεταβιβαστικότητας η οποία περιλαμβάνει (τα ρήματα), τους/τις μετέχοντες/-ουσες (τα ουσιαστικά) και τα περιστατικά στοιχεία (τις προθετικές φράσεις, τα επιρρήματα κτλ). Η δομή «διαδικασία-συμμετέχοντες» είναι σταθερή, αλλά η γλωσσική της έκφραση μπορεί να αλλάξει. Έτσι, οι διαδικασίες δεν εκφράζονται μόνο με ρήματα (π.χ. κινούμαι, σκέφτομαι), αλλά και με «ουσιαστικοποιήσεις» (π.χ. κίνηση, σκέψη). Η εργασία θα αναλυθεί δίνοντας έμφαση στους συμμετέχοντες και στις διαδικασίες.

Αρχικά, οι συμμετέχοντες αναφέρονται στις οντότητες και στα αντικείμενα που συνδέονται με τις διαδικασίες. Σύμφωνα με την απόδοση αιτιότητας, οι συμμετέχοντες διακρίνονται σε ενεργητικούς σε αυτούς που εισάγουν και επιτελούν διαδικασίες, δηλαδή είναι οι 'δράστες' μιας ενέργειας και σε παθητικούς συμμετέχοντες σε αυτούς που επηρεάζονται και δέχονται διαδικασίες, δηλαδή είναι οι 'αποδέκτες' μιας ενέργειας.

Ο Halliday κάνει διάκριση τα ρήματα με βάση τα σημασιολογικά τους χαρακτηριστικά σε:

Οι υλικές διαδικασίες: εκφράζουν τη σημασία του ότι κάποια οντότητα «κάνει» κάτι και μπορεί αυτή η ενέργεια είτε να μεταβαίνει σε κάποιον ή σε κάτι, είτε όχι. (π.χ. τοποθετώ, κινούμαι, πέφτω)

Οι **νοητικές διαδικασίες** είναι οι πράξεις του 'αισθάνομαι', και διακρίνονται σε τρία είδη: 1) γνωστικές (π.χ. Φαντάζομαι), 2) αντιληπτικές (π.χ. βλέπω) και 3) συναισθηματικές (π.χ. αγαπώ) .

Οι Συσχετιστικές διαδικασίες του 'είμαι', που χωρίζονται σε τρία είδη: 1) κατηγορικές συσχετιστικές που αποδίδονται αξιολογικά γνωρίσματα: π.χ. 'η

Μαρία είναι δραστήρια' 2) ταυτοποιητικές συσχετιστικές: π.χ. 'η Μαρία είναι η οικογενειακή μας δικηγόρος' 3) κτητικές που δηλώνουν κτήση (π.χ. 'ανήκω', 'κατέχω')

Οι λεκτικές διαδικασίες είναι διαδικασίες λεκτικής δράσης με το ρήμα 'λέω' και τα συνωνυμά του.(π.χ. διατυπώνω, υποστηρίζω)

Οι συμπεριφορικές διαδικασίες είναι διαδικασίες φυσικής και ψυχολογικής συμπεριφοράς και πραγματώνονται από ρήματα, όπως (ονειρεύομαι, αναπνέω, χαμογελώ, βήχω). Σημασιολογικά βρίσκονται μεταξύ των νοητικών και των υλικών διαδικασιών. Πραγματώνουν σημασίες που εν μέρει αποτελούν μία δράση, που όμως υποχρεωτικά βιώνεται από ένα νοήμον ον.

Οι υπαρκτικές διαδικασίες που δηλώνουν ότι κάτι υπάρχει ή συμβαίνει (π.χ. Υπάρχουν δυο διαθέσιμα δωμάτια) (Στάμου,2011)

Μια ακόμα διάκριση των διαδικασιών είναι με βάση τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά τους με το αν η ενέργεια που περιγράφεται στο κείμενο διαθέτει δράστες και αποδέκτες. Οι ενέργειες που μεταβαίνουν από τον δράστη στον δέκτη ονομάζονται μεταβατικές ή «εργαστικές» και οι ενέργειες που διαθέτουν μόνο έναν από τους δυο ρόλους ονομάζονται αμετάβατες ή «μη εργαστικές».

Ειδικότερα, για τις εργαστικές διαδικασίες που περιλαμβάνουν δυο συμμετέχοντες(δράστης και αποδέκτης) αφορούν κυρίως εξωτερικές επενέργειες πχ(Ο Κώστας χτύπησε τον Γιώργο). Αντίθετα, οι μη εργαστικές αφορούν μόνο έναν από τους δυο συμμετέχοντες και καλούνται και αυτο-επιτελούμενες. Αν οι συγκεκριμένες ενέργειες διαθέτουν μόνο δράστη τότε είναι «ενεργητικές» π.χ.Ο Γιώργος έτρεξε, ενώ αν διαθέτουν μόνο αποδέκτη είναι «παθητικές» π.χ. Ο Κώστας έπεσε (Στάμου 2014).

2.2 Κλίμακα Αιτιότητας

Η κλίμακα αιτιότητας, διαμορφώνει το περιεχόμενο των προτάσεων σε ένα κείμενο από την τοποθέτηση συμμετεχόντων και διαδικασιών. Σε αυτό το αναλυτικό πλαίσιο όμως προστίθενται και οι επιλογές που γίνονται σε συντακτικό επίπεδο και οι οποίες συμπληρώνουν την οπτική του κόσμου που διαμορφώνεται στο κειμενικό πλαίσιο.

Με την σύνταξη, οι συμμετέχοντες τοποθετούνται σε τέτοια θέση ώστε να

αναπαριστούν την αιτιότητα ενός γεγονότος. Με άλλα λόγια ανάλογα με το υποκείμενο της πρότασης καθορίζει ποιος παρουσιάζεται ως υπεύθυνος ή «δράστης» για μια πράξη. Παρουσιάζοντας, λοιπόν, την αιτιότητα ενός γεγονότος μέσω της σύνταξης, δηλαδή «ποιος κάνει τι σε ποιόν», το κείμενο παρουσιάζει την πραγματικότητα από μια οπτική γωνία.

Ακόμα, οι συντακτικές επιλογές έχουν τη δυνατότητα να δώσουν έμφαση, να μετριάσουν το ρόλο του δράστη ή και να επαλείψουν το δράστη και έτσι να δημιουργήσουν την Κλίμακα Αιτιότητας. Οι συντακτικές επιλογές αναφέρονται στην επιλογή εργαστικών και μη εργαστικών διαδικασιών, ενεργητικής -παθητικής σύνταξης και φωνής και μεταξύ του ρήματος και του ουσιαστικού. Οι συνηθέστερες επιλογές για την έμφαση στο δράστη είναι η χρήση μεταβατικού ρήματος σε ενεργητική σύνταξη και τοποθετεί τον δράστη στην αρχή της πρότασης. Από την άλλη υπάρχει ο μετριασμός δράστη όπου η πράξη εκφράζεται με ρήμα σε παθητική φωνή ή ουσιαστικό. Τέλος, η απαλοιφή δράστη εκφράζεται με ρήμα σε παθητική σύνταξη ή ουσιαστικό σε θέση ρήματος (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2006, Στάμου 2011).

2.3 Αξιολόγηση

Η Αξιολόγηση είναι ένας γλωσσικός μηχανισμός που αφορά την εμπλοκή του συγγραφέα στο παραγόμενο κείμενο. Μέσα από την αξιολόγηση ο συγγραφέας παραθέτει δικά του σχόλια, υποκειμενικές κρίσεις ή/και συναισθήματα επιδοκιμάζοντας ή αποδοκιμάζοντας το θέμα που θίγει με το κείμενό του. Ωστόσο χρησιμοποιείται σε κειμενικά είδη και είναι αναμενόμενη ενώ υπάρχουν και κάποια είδη όπου η αξιολόγηση πρέπει να αντιστοιχεί στην αντικειμενική περιγραφή της κοινωνική πραγματικότητας πχ(επιστημονικά άρθρα). Μερικοί από τους γλωσσικούς μηχανισμούς που υποδηλώνουν την ύπαρξη αξιολόγησης μέσα σε ένα κείμενο είναι η χρήση επιθέτων, η χρήση επιρρημάτων, επιρρηματικών φράσεων και λέξεων, η χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου και κάποιες φορές η χρήση ευθέως ή πλάγιου λόγου (Στάμου 2011).

Κεφάλαιο 3. Κριτική Ανάλυση Λόγου των παραμυθιών

Ο Βάτραχος που έγινε Πρίγκιπας

Με βάση το παραμύθι <<Ο βάτραχος και ο πρίγκιπας >> παρουσιάζονται δυο εκδοχές με τα ονόματα “Πλατσ μουτς” (Εκδοχή 1) και “ Ο Βάτραχος που έγινε πρίγκιπας” (Εκδοχή 2). Το παραμύθι αναλύθηκε λαμβάνοντας υπόψη το Όμορφος – Άσχημος.

Μεταβιβαστικότητα με βάση Όμορφος – Άσχημος

Οι χαρακτήρες που αντιπροσωπεύουν αυτή την παράμετρο στο παρόν παραμύθι είναι ο βάτραχος και η πριγκίπισσα. Στην 1η εκδοχή η όμορφη είναι η πριγκίπισσα Ρηνούλα και ο άσχημος ο βάτραχος και στην 2η εκδοχή το ίδιο ισχύει όμως με μια διαφορά στο τέλος της 1ης εκδοχής και οι δυο συμμετέχοντες γίνονται άσχημοι, ενώ στην άλλη εκδοχή και οι δυο συμμετέχοντες είναι όμορφοι.Ως συμμετέχοντες είναι φανερό ότι η Πριγκίπισσα εμφανίζεται περισσότερο κατά τη διάρκεια της ιστορίας, κάτι το οποίο είναι λογικό αφού είναι η πρωταγωνίστρια και ο βάτραχος δευτερεύων χαρακτήρας. Σχετικά με το πόσο ενεργά είναι αυτά τα άτομα, φαίνεται ότι η Πριγκίπισσα από την αρχή της ιστορίας μέχρι να συναντήσει τον βάτραχο (Εκδοχή 1: «Μια φορά... άρχισε να κλαίει» , Εκδοχή 2: «Μια φορά... πήγαινε στο κοντινό δάσος και έπαιζε» .Παρόμοια κατάσταση ισχύει και για τον βάτραχο. Δηλαδή, ξεκινάει από ενεργή θέση συνομιλώντας με την πριγκίπισσα προσπαθώντας να την βοηθήσει να πιάσει το τόπι της (Εκδοχή 1: « Ξαφνικά άκουσε μια φωνή να της λέει...Αμέσως η μικρή απάντησε... ότι θέλεις», Εκδοχή 2: «Μέσα στα δάκρυα ...άκουσε κάποιον να της μιλά...» Στη συνέχεια, έχουμε παθητική φωνή όπου το βατραχάκι Εκδοχή 1: Βούτηξε , έπιασε, έφερε, και στην Εκδοχή 2:βούτηξε, έβγαλε, έδωσε.

Καταλήγοντας το βατραχάκι κατέχει μια αρνητική θέση στην αρχή του

παραμυθιού, καθώς παρουσιάζεται άσχημο και μικρό. Στη συνέχεια, όμως, με τους διαλόγους με την πριγκίπισσα γίνεται πιο ενεργός χαρακτήρας και κυρίως στην πρώτη εκδοχή που συνήθισε να τον φιλάει κάνει την ανατροπή και μεταμορφώνεται αυτή σε βάτραχο. Συμπερασματικά, το παραμύθι προβάλλει σαν πιο ενεργό τον όμορφο χαρακτήρα έναντι του άσχημου, αλλά προχωρώντας ο άσχημος χαρακτήρας κατακτά έναν εξίσου ενεργό ρόλο.

Διαδικασίες

Οι διαδικασίες που παρουσιάζουν η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος κατά τη διάρκεια του παραμυθιού εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Είδη Διαδικασιών	Εκδοχή 1		Εκδοχή 2		Σύνολο	
	Πριγκιπ.	Βάτραχος	Πριγκιπ.	Βάτραχος	Πριγκιπ.	Βάτραχος
Υλικές	9	7	14	6	24	13
Λεκτικές	9	6	5	5	13	11
Νοητικές Γνωστικές	1	1	1	0	2	1
Νοητικές Αντιληπτικές	3	0	2	0	5	0
Νοητικές Συναισθηματικές	2	1	5	0	7	1
Συμπεριφορικές	5	2	3	0	8	2
Συσχετιστικές Απόδοσης Γνωρισμάτων	1	2	1	2	3	3
Συσχετιστικές Ταυτοτήτων	1	0	1	0	2	0
Υπαρκτικές	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	31	19	32	13	64	31
Σύνολο Διαδικασιών	50		45		95	

Τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα δίνουν μια σαφή εικόνα των διαδικασιών που αναλογούν σε κάθε ήρωα. Ειδικότερα, παρατηρείται ότι η Πριγκίπισσα διαθέτει

περισσότερες διαδικασίες από τον βάτραχο. . Οι διαδικασίες που ξεχωρίζουν περισσότερο ως προς το πλήθος και για τους δυο ήρωες είναι, κυρίως, οι υλικές, οι λεκτικές και οι συμπεριφορικές . Για την κατηγορία των υλικών ρημάτων μας δείχνει την κίνηση και την δράση της Πριγκίπισσας (Εκδοχή 1:<< έπαιξε>>, <<πήγαινε>>, <<έσκυψε>>, <<ξαναβρήκα>> και Εκδοχή 2:<<πετούσε>>, <<έτρεξε>>, <<άνοιξε>>, <<γύρισε>>. Σχετικά με τον βάτραχο και αυτός έχει ενεργό ρόλο και φαίνεται από: (Εκδοχή 1:<< βούτηξε>>, <<έβγαλε>>,<<παίζουμε>>, <<τραγουδάμε>> και Εκδοχή 2:<<βούτηξε>>, <<πήδηξε>>, <<έπιασε>>, <<κάθησε>>.

Παρόμοιο συμπέρασμα προκύπτει και για τις λεκτικές διαδικασίες όπου η πριγκίπισσα μιλάει περισσότερο (Εκδοχή 1:<<Αχ, βατραχάκι μου, του εξήγησε..>>,<<...ρώτησε η Ρηνούλα>> και Εκδοχή 2: <<Αμέσως η μικρή απάντησε...>>). Αντιθέτως για τον βάτραχο δεν σημειώνονται τόσες πολλές λεκτικές δραστηριότητες (Εκδοχή 1:<<Ξέρεις κάτι; είτε το βατραχάκι>>,<<Τι να σου πω κι εγώ; Μουρμούρισε το βατραχάκι>>. Σχετικά με τα τρία είδη νοητικών διαδικασιών πάλι προβάλεται η πριγκίπισσα περισσότερο από τον βάτραχο στις νοητικές – αντιληπτικές και νοητικές – συναισθηματικές διαδικασίες και στις νοητικές – γνωστικές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ως χαρακτήρας που περιγράφεται με λεπτομέρεια. Οπότε οι γνωστικές διαδικασίες για την πριγκίπισσα είναι(Εκδοχή 1: <<σκέφτηκε>> και Εκδοχή 2:<<χωρίς να το σκεφτεί>> και για τον βάτραχο υπάρχει μια διαδικασία γνωστική στην Εκδοχή 1:<<ομολόγησε>>. Οι συνασθηματικές διαδικασίες για την πριγκίπισσα είναι (Εκδοχή 1:<<Είμαι ευτυχισμένη>>, <<δεν μου αρέσει>> και Εκδοχή 2:<<αρέσει να παίζει>> ,ενώ για τον βάτραχο δεν υπάρχουν και οι αντιληπτικές διαδικασίες για την πριγκίπισσα προβάλλονται από τα εξής: (Εκδοχή 1:<<άκουσε>>, <<είδε>>, <<κοιτάζοντας>> και Εκδοχή 2:<<άκουσε>>,<<βλέπει>> ενώ πάλι για τον βάτραχο δεν υπάρχουν.

Το τελευταίο είδος, στο οποίο ενισχύεται ο ρόλος της πριγκίπισσας είναι οι συμπεριφορικές διαδικασίες, που αποτελούνται από τα ρήματα (Εκδοχή 1:<<κλαίει>>,<<βαρεθεί>> και Εκδοχή 2: <<άρχισε να κλαίει>>. Ωστόσο για το βάτραχο συμπεριφορικές διαδικασίες παρουσιάζει μόνο η Εκδοχή 1:<<έμπηξε τα κλάματα>> και <<τα δάκρυα στάζουν.

Στα υπόλοιπα είδη διαδικασιών που σημειώνονται, δηλαδή στις συσχετιστικές γνωρίσματος, στις συσχετιστικές ταυτοτήτων η πριγκίπισσα είναι εκείνη που διαθέτει περισσότερα ρήματα από τον βάτραχο. Οι συσχετιστικές γνωρίσματος

και ταυτοτήτων σχετίζονται κυρίως με την παρουσίαση της κοπέλας (Εκδοχή 1: <<ήταν τόσο όμορφη και τόσο γλυκιά>> και Εκδοχή 2:<<ήταν μα τόσο όμορφη>>, <<ο βασιλιάς είχε έξι όμορφες κόρες>>).

Συμπερασματικά, μέσα από την ανάλυση των διαδικασιών προκύπτει ότι η πριγκίπισσα δραστηριοποιείται περισσότερο από τον βάτραχο.

Κλίμακα Αιτιότητας

Και στις 2 εκδοχές των παραμυθιών η κλίμακα αιτιότητας εμφανίζεται πιο έντονη στην μέση και στο τέλος του παραμύθιου. Πιο αναλυτικά στην αρχή που συναντιούνται οι δυο χαρακτήρες και συνομιλούν εντοπίζονται μη εργαστικές διαδικασίες και τους ως δράστες και με την χρήση ενεργητικής φωνής πχ Εκδοχή 1: (Η πριγκίπισσα γύρισε.... Του εξήγησε.... Το βατραχάκι βούτηξε στο πηγάδι και έβγαλε το τόπι και το έδωσε στην πριγκίπισσα), Εκδοχή 2: (Ξαφνικά άκουσε μια φωνή να της λέει..Είπε ο βάτραχος...απάντησε γρήγορα).

Ακόμα στην Εκδοχή 1 παρατηρείται ότι και οι δυο δράστες συνομιλούν μεταξύ τους μέχρι το τέλος , ενώ στη Εκδοχή 2 αφού την βοήθησε το βατραχάκι η πριγκίπισσα φευγει για το σπίτι της και μπαίνει και ο πατέρας της. Εδώ πάλι η πριγκίπισσα έχει διαδικασίες με μη ργαστικό χαρακτήρα σε θέση δράστη και με χρήση ενεργητικής φωνής πχ Εκδοχή 2:(Απάντησε με τρεμάμενη φωνήυπάκουσε τον πατέρα της)

Αξιολόγηση

Στο εξεταζόμενο παραμύθι εκτός από την έντονη Κλίμακα Αιτιότητας, σημειώνεται και η έντονη εμπλοκή του συγγραφέα. Τα στοιχεία της Αξιολόγησης που εμφανίζονται είναι τα εξής:

- Ευθύς λόγος:Είναι φανερό ότι ο συγγραφέας επιδιώκει εκτός από τα μέρη της αφήγησης να παραθέσει και τους διαλόγους των ηρώων. Στο συγκεκριμένο παραμύθι η πλοκή εξαρτάται από τους διαλόγους των προσώπων, ο ευθύς λόγος αποτελεί ένα σημαντικό μέσο παρουσίασης των χαρακτήρων και έκφρασης των συναισθημάτων τους, που οδηγούν τελικά στην λύση της ιστορίας.
- Ρήματα που εκφράζουν τα λεγόμενα:Μετά τη φράση κάποιου ήρωα παρατίθενται λέξεις που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο μίλησε ο ήρωας π.χ. <<Ορίστε! Παρ' το να ησυχάσεις και να σταματήσεις να κλαψουρίζεις! της

είπε>>(Εκδοχή 1), <<Τι είδους πρίγκιπας ακριβώς? ρώτησε η Ρηνούλα>>(Εκδοχή 2). Κάποια άλλα ρήματα από τα και από τις 2 εκδοχές είναι: <<ρώτησε>>, <<είπε>>, <<αποφάσισε>>, <<απάντησε>>, <<φώναξε>>. Στο βατράχακι αποδίδονται και ρήματα που χαρακτηρίζουν την ζωώδη χαρακτήρα όπως όπως: <<έκραξε>>, <<φώναξε>>.

- Χρήση επιθέτων: Εμφανίζονται επίθετα όπως πχ, όμορφη, γλυκιά, καημένο, άσχημο (Εκδοχή 1), μικρότερη, όμορφη, άσχημος, καημένο, κακάσχημος, απαίσιος, απλό, κοινό, αμφίφιο, πανέμορφος (Εκδοχή 2). Η χρήση επιθέτων που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας δίνει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το πώς είναι ήρωες του παραμυθιού. Ειδικότερα, τα επίθετα όμορφη, γλυκιά, μικρότερη αποδίδονται στην πριγκίπισσα. Για τον βάτραχο περιγράφονται αρνητικά χαρακτηριστικά του ευατού του όπως :<<άσχημος>>, <<κακάσχημος>> και <<απαίσιος>> που τονίζουν ότι δεν είναι πολύ όμορφος εξάλλου φαίνεται και από το ζώακι που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας δηλαδή τον βάτραχο. Ωστόσο στο τέλος, χρησιμοποιεί για τον βάτραχο ένα θετικό χαρακτηριστικό <<πανέμορφος>> που τονίζει ότι μπορεί ως βάτραχος να ήταν άσχημος αλλά ως πρίγκιπας είναι πανέμορφος. Τέλος, μέσα από το επίθετο <<καημένο>> δείχνει την αδυναμία και την λύπη που έχει ο βάτραχος. Μέσα, λοιπόν, από αυτά τα επίθετα προβάλλεται η θετική παρουσία του θηλυκού και αρνητική του βατράχου.

- Χρήση επιρρηματικών λέξεων και φράσεων: Η χρήση τέτοιων φράσεων και λέξεων υποκρύπτει την προσπάθεια του συγγραφέα να δώσει μια θετική εικόνα για αυτά που λένε και κάνουν οι ήρωες. Μερικά παραδείγματα είναι πχ<<κοιτάζοντας>>, <<πηδώντας>>, <<τραγουδώντας>> (Εκδοχή1), <<αναζητώντας>>, <<αμέσως η μικρή απάντησε>>, <<χωρίς δισταγμό>>, <<χωρίς να το σκεφτεί>>, <<μόλις>>, <<πηγαίνοντας>>, <<βάζοντας>>, <<απάντησε γρήγορα>>.

- Χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου: Το συναισθηματικό λεξιλόγιο εμφανίζεται έντονα στις σκηνές συναισθηματικής κλιμάκωσης ειδικά την στιγμή που ο βραχος μεταμορφώνεται σε πρίγκιπας. Η συγκεκριμένη κατηγορία δείχνει την προσωπική του γνώμη ο συγγραφέας όπως :<<ο ήλιος θαμπωνόταν από την ομορφιά της>>, <<βουρκωσαν τα γλυκά της μάτια>>, <<κρίμα>>, <<δροσερό πηγάδι>>, <<τόσο παραμελημένο το καημένο>>(Εκδοχή 1), <<καημένο βάτραχο>>, <<η κοπέλα έντρομη>>, <<φοβισμένο ύφος>>, <<απάντησε με τρεμάμενη φωνή>>, <<η καημένη κοπέλα>>, <<η δύστηχη κοπέλα>>, <<η κακομοίρα πέρασε μια μαρτυρική νύχτα>>, <<απαίσιος βάτραχος>>.

Είναι φανερό ότι ο συγγραφέας προσπαθεί μέσα από την αφήγησή του να συγκινήσει τον αναγνώστη και για αυτό το λόγο χρησιμοποιεί συνασθηματικό λεξιλόγιο που δεν περιορίζονται μόνο σε λέξεις, αλλά επεκτείνεται και σε επιφωνηματικές προτάσεις και προσφωνήσεις. Με αυτό τον τρόπο, το τέλος του παραμυθιού να αποτελεί την κορύφωση των συναισθημάτων του ήρωα, του συγγραφέα αλλά και του αναγνώστη.

Τα τρία Γουρουνάκια

Με βάση το παραμύθι <<Τρία Γουρουνάκια>> παρουσιάζονται τρεις εκδοχές. Εκδοχή 1: <<Τα τρία Γουρουνάκια>>, εκδοχή 2: <<Τα τρία μικρά Λυκάκια>>, και εκδοχή 3: <<Τα τρία βόδια>>. Το παραμύθι θα αναλυθεί λαμβάνοντας υπόψη το Καλός- Κακός.

Μεταβιβαστικότητα με βάση το Καλός – Κακός

Συμμετέχοντες

Στην εκδοχή 1: << Τα τρία Γουρουνάκια >> οι συμμετέχοντες είναι τα γουρουνάκια και ο κακός λύκος. Στην εκδοχή 2: <<τα τρία μικρά λυκάκια >> οι συμμετέχοντες είναι τα λυκάκια και το κακό γουρούνι και στην εκδοχή 3: << Τα τρία βόδια >> οι συμμετέχοντες είναι τα βόδια και ο κακός λύκος. Στις δυο από τις τρεις εκδοχές κακός παρουσιάζεται ο λύκος ενώ στην άλλη εκδοχή γίνεται αντιστροφή ρόλων όπου το γουρούνι είναι κακό. Ο λύκος σήμερα παρουσιάζεται με δύο πρόσωπα· αυτό που καταφάσκει το γνωστό στερεότυπο και τον θέλει κακό κι αδίστακτο, και το άλλο, που το ανατρέπει και του επιτρέπει να είναι καλόκαρδος και συγκαταβατικός. Στις δυο πρώτες εκδοχές η αντιστροφή των ρόλων του παραμυθιού προκαλεί κωμικό αποτέλεσμα. Η πλοκή εξελίσσεται όπως και στο αρχικό παραμύθι αλλά προετοιμάζει την λήξη του ξαφνικού απροσδόκητου τέλους. Το σύγχρονο παραμύθι ξεκινάει λοιπόν όπως και το παραμύθι – αφετηρία. Τα τρία παιδιά-μικρά λυκάκια έχουν μεγαλώσει όπως και τα τρία γουρουνάκια και ήρθε η στιγμή να αυτονομηθούν και να ανεξαρτητοποιηθούν από την οικογένειά τους. Για να αποδείξουν ότι ωρίμασαν και μπορούν να καταφέρουν πρέπει να χτίσουν το δικό τους σπίτι. Όμως κι εδώ η ομοιότητα στα δύο παραμύθια είναι καθαρά επιφανειακή. Τα τρία γουρουνάκια προσπαθούν χωριστά το καθένα να χτίσει το δικό του σπίτι σύμφωνα με το πόσο

εργατικό, επιμελές και υπομονετικό είναι και σύμφωνα με το πόσο πιστεύει πως οι αρετές αυτές βοηθούν στις σίγουρες και ασφαλείς επιλογές στο μέλλον. Έτσι στο τέλος δικαιώνεται και καταξιώνεται το πιο εργατικό γουρουνάκι. Τα τρία λυκάκια εργάζονται μαζί και φτιάχνουν ένα σπίτι. Δουλεύουν με τον ίδιο ζήλο χωρίς να γίνεται καμία διάκριση ως προς την εργατικότητα ή την επιμέλεια του καθενός. Πιο αναλυτικά αυτό φαίνεται εκδοχή 1(τα τρια γουρουνάκια χαιρέτησαν...έφυγαν...Το πρώτο γουρουνάκι είδε...έτρεξε), ενώ στην εκδοχή 2 (Τα λυκάκια στρώθηκαν στην δουλειά...παίζανετρέζανε). Και οι 2 εκδοχές έχουν καλό τέλος η διαφορά βέβαια είναι στο γεγονός ότι στην εκδοχή 1 το γουρουνάκι μένει μόνο του ενώ στην εκδοχή 2 τα λυκάκια είναι όλα μαζί. Στην πρώτη εκδοχή ο κακός είναι ο λύκος που προσπαθεί να τους ρίξει τα σπίτια πχ(Ένας πεινασμένος λύκος περπατούσε στο δρόμο και έψαχνε να φάει....Στάθηκε λοιπόν έξω από το σπίτι και αφού χτύπησε.....φύσηξε,έτρεξε, έπιασε, έφαγε. Αντίθετα στη δεύτερη εκδοχή κακό είναι Ρούνις το ύπουλο κακό γουρούνη πχ(Φύσηξε δυνατά σαν σίφουνας... έφυγε..., ξαναγύρισε, γκρέμισε).

Στην εκδοχή 3 ο κακός λύκος σπείρει αμφιβολίες ανάμεσα στα τρία βόδια και έτσι τρώει τα δυο βόδια με αποτέλεσμα αυτή η εκδοχή να μην έχει αίσιο τέλος. Εδώ ο λύκος παρουσιάζεται πιο έξυπνος ο λύκος και τα βόδια πιο αφελή πχ(Θα βάλω ζιζανιές να τα χωρίσω σκέφτηκε, Τότε ο λύκος πλησίασε και είπε: Ο φταίχτης είναι ο μαύρος). Η αφέλια των βοδιών φαίνεται από τα εξής:(Τα τρία βόδια τον πίστεψαν και τον πήραν στην συντροφιά τους).

Διαδικασίες

Για την παρουσίαση και σύγκριση των διαδικασιών των παραμυθιών θα παρουσιαστούν μαζί σαν μια οντότητα στον παρακάτω πίνακα:

Είδη Διαδικασιών	Εκδοχή 1		Εκδοχή 2		Εκδοχή 3		Σύνολο	
	Γουρουνάκια	Λύκος	Λυκάκια	Ρούνι	Βόδια	Λύκος	Γ-Λ- Β	Λ-Ρ
Υλικές	26	27	12	11	10	7	48	45
Λεκτικές	19	9	16	3	5	5	40	17
Νοητικές Γνωστικές	3	7	0	0	1	1	4	8
Νοητικές Αντιληπτικές	3	5	2	0	0	0	5	5
Νοητικές	3	4	1	0	0	0	4	4

Συναισθηματικές								
Συμπεριφορικές	0	2	3	1	0	1	3	4
Συσχετιστικές Απόδοσης Γνωρισμάτων	1	2	2	1	0	1	3	4
Συσχετιστικές Ταυτοτήτων	0	1	1	0	1	0	2	1
Υπαρκτικές	0	0	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	55	57	37	16	17	15	109	88
Σύνολο Διαδικασιών	112		53		32		197	

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται φανερό ότι τις περισσότερες διαδικασίες τις έχουν τα γουρουνάκια, τα λυκάκια και τα βόδια εκτός από τις υλικές στην εκδοχή 1 που παραπάνω είναι στον λύκο. Πιο αναλυτικά οι υλικές διαδικασίες στην Εκδοχή 1 για τα γουρουνάκια είναι: <<έτρεξε>>, <<έφτιαξε>>, <<περπάτησε>>, <<μάζεψε>>, <<άναψε>>, <<αποχαιρέτησε>> για την Εκδοχή 2 τα λυκάκια: <<χτίσανε>>, <<παίζανε>>, <<στρώθηκαν>> και για την Εκδοχή 3: <<Βόσκαγαν>>, <<μπαίνουν>>, <<παραπονέθηκαν>>. Σχετικά με τον Λύκο στην Εκδοχή 1 οι υλικές διαδικασίες είναι περισσότερες και αναφέρονται στο πώς θα γκρεμίσει τα σπίτια των γουρουνιών όπως: <<Φύσηξε>>, <<έτρεξε>>, <<έπιασε>>, <<έφαγε>>, ενώ στην Εκδοχή 2,3 είναι λιγότερες όπως: (Εκδοχή 1: <<χτύπησε>>, <<φύσηξε>>, <<γκρέμισε>> και στην Εκδοχή 3: <<πήγε>>, <<έφαγε>>, <<ξάκρισε>>. Οι λεκτικές διαδικασίες είναι εξίσου πολλές για τις δυο πρώτες εκδοχές γουρούνια και λυκάκια (Εκδοχή 1: <<Σιγά να μην σου ανοίξω για να μπεις μέσα και να με φας, απάντησε το γουρουνάκι>>, << Το δεύτερο γουρουνάκι πήγε αμέσως κοντά του και του είπε..>> και Εκδοχή 2: <<και δεν πα να φυσήξεις ; είπαν τα λυκάκια>>, ενώ στην Εκδοχή 3 οι λεκτικές διαδικασίες είναι ίσες και για τα βόδια και το λύκο <<Δεν θα μας φάς; ρώτησε το βόδι το πιο μικρό. Ακόμα, όσον αφορά τις νοητικές υπερισχύουν στον Λύκο (Εκδοχή 1: γνωστικές: <<κατάλαβε, σκέφτηκε>>, συναισθηματικές << τρόμαξε, θύμωσε>> , αντιληπτικές <<άκουσε , είδε>> και για τα γουρουνάκια, οι γνωστικές <<σκέφτηκαν>>, συναισθηματικές <<Απολάμβανε>>, <<κουράστηκε>> και αντιληπτικές <<είδε>>, <<άκουσε>>. Επιπλέον, οι συμπεριφορικές χαρακτηρίζουν κυρίως τον λύκο <<έγινε έξαλλος>>, τα λυκάκια

<<φοβισμένα>>. Τέλος, οι συσχετιστικές είναι ελάχιστες σε όλες τις εκδοχές και κάπου σεν υπάρχει καθόλου. Μερικά παραδείγματα για τις συσχετιστικές απόδοσης γνωρισμάτων είναι (Εκδοχή 1:<<ήταν έξυπνο το γουρουνάκι>> και για τον λύκο<<κακός>> , Εκδοχή 2 <<τρία μικρά λυκάκια με φουντωτές ουρές και μυτερά αυτάκια>> και <<ύπουλο κακό γουρούνι>>. Συμπερασματικά παρατηρείται ότι στην πρώτη εκδοχή ο λύκος έχει ενεργό ρόλο σε σχέση με τα γουρουνάκια ενώ στην εκδοχή 2, 3 δεν υπάρχουν πολλές διαδικασίες αξιολόγησης.

Κλίμακα Αιτιότητας

Η κλίμακα αιτιότητας και στις τρεις εκδοχές εμφανίζεται από την αρχή του παραμυθιού και γίνεται πιο έντονη στη μέση και στο τέλος. Πιο αναλυτικά παρατηρούνται μη εργαστικές διαδικασίες με έμφαση στο δράστη που εκφράζονται με ενεργητική φωνή (Εκδοχή 1: <<Τα τρία γουρουνάκια χαιρέτησαν έφυγαν...>>, <<Μα καλή ευκαιρία για να φάω, σκέφτηκε και πλησίασε προς το σπίτι...>>). Στην Εκδοχή 2:<<Τα μικρά λυκάκια στρωθηκαν στην δουλειά και χτίσανε..>>, <<Επαιζαν στον κήπο..., τρέξανε..., >>, << Χτύπησε την πόρτα και είπε...>> Τέλος στην εκδοχή 3:<<Την ομόνοιά τους είδε και ζήλεψε ο κακός λύκος>>, <<Τα δυο βόδια, το άσπρο και το παρδαλό άφησαν τον λύκο να φάει το μαύρο βόδι>>. Σε αυτήν εκδοχή τον κύριο ρόλο του δράστη τον έχει ο λύκος και παθητικό ρόλο τα βόδια . Τέλος, στην εκδοχή 2 φαίνεται μετριασμός δράστη επειδή τα λυκάκια συνμιλούν με τον κάστορα πού τους δίνει τα υλικά για να χτίσουν τα σπίτια τους πχ(Σιγοσφύριζε και ανακάτευε πηχτό και γυαλιστερό τσιμέντο..., Μετά χαράς ειπε ο κάστορας. Αυτό συμβαινει τρεις φορές που δείχνει ότι φτιάχνουν τρια σπίτι όπως έκαναν και τα γουρουνάκια .

Αξιολόγηση

Στο εξεταζόμενο παραμύθι εκτός από την έντονη Κλίμακα Αιτιότητας, σημειώνεται και η έντονη εμπλοκή του συγγραφέα. Τα στοιχεία της Αξιολόγησης που εμφανίζονται

είναι τα εξής:

- Ευθύς λόγος: Και στις τρεις εκδοχές ο συγγραφέας αναμειγνύει την αφήγηση με τους διαλόγους των ηρώων, τους οποίους παραθέτει σε ευθύ λόγο έτσι ώστε να τονιστούν τα λεγόμενά τους και το παραμύθι να είναι πιο παραστατικό.
- Ρήματα που εκφράζουν τα λεγόμενα: Τέτοιου είδους ρήματα συναντώνται συχνά μέσα στα κείμενα και δίνουν στοιχεία για τους διαλόγους των ομιλητών: << Στάθηκε λοιπόν ο λύκος έξω από το σπίτι και αφού χτύπησε δυνατά την πόρτα φώναξε: - Γουρουνάκι, άνοιξέ μου και άφησέ με να μπω μέσα>>, <<Δεν με ξεγελάς εμένα λύκε, φώναξε από μέσα το γουρουνάκι>>, <<Πού είναι; ρώτησε το γουρουνάκι>>, << Σύμφωνοι, είπε το γουρουνάκι και ο λύκος έφυγε>> (Εκδοχή 1), <<Μας δίνεις λίγα τούβλα να χτίσουμε σπιτάκι; -Μετά χαράς! Αποκρίθηκε το καγκουρό>>, <<Λυκάκια μου γλυκά, λυκάκια φοβισμένα, ανοίξτε μου την πόρτα, ανοίξτε μου και μένα! -Δεν τρελαθήκαμε! Απαντήσανε τα λυκάκια>>, <<Τι κάνουμε τώρα? Είπε το άσπρο λυκάκι>>(Εκδοχή 2), << Τι κάθεσαι και δε μας προστατεύεις; του λέγανε>>, <<Άλλος είναι ο φταίχτης, έλεγε τότε ο λύκος>>, <<Λες να ναι αυτός ο φταίχτης ρωτάει το παρδαλό βόδι>>. Κάποια ρήματα από τις τρεις εκδοχές είναι: <<απάντησε >>, <<είπε>>, <<αποχαιρέτησε>>, <<ρώτησε>>, <<φώναξε>>, <<αποκρίθηκε>>, <<έλεγε>>.
- Χρήση επιθέτων: Τα παραμύθια έχουν τα εξής επίθετα για τα γουρουνάκια ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πχ(ανόητο, έξυπνο, πονηρό, μικρό) και για το λύκο (νευριασμένος ,κακός ,έξαλλος, πεινασμένος) (Εκδοχή 1), <<μικρά, φουντωτές, μυτερά, φοβισμένα, γλυκά>>, <<κακό, ύπουλο>> (Εκδοχή 2), <<άγριος>>, <<μικρό, παρδαλό, μοναχό, έρημο). Και στις τρεις εκδοχές ο συγγραφέας τονίζει περισσότερο τα αρνητικά χαρακτηριστικά του λύκου και του γουρουνιού με αποτέλεσμα ο αναγνώστης να έχει εμπάθειες και συμπάθειες, ενώ στα γουρουνάκια, τα λυκάκια και τα βόδια προσδίδει κυρίως θετικά χαρακτηριστικά
- Χρήση επιρρηματικών φράσεων και λέξεων : Στα συγκεκριμένα παραμύθια ο συγγραφέας χρησιμοποιεί λιγιστές επιρρηματικές φράσεις για να μην επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την κρίση των αναγνωστών. Ειδικότερα, <<απάντησε νευριασμένος>>, <<δυνατά, αμέσως, γρήγορα>>(Εκδοχή 1). Ο συγγραφέας με αυτές τις επιρρηματικές λέξεις προσδίδει στον αναγνώστη μια αγωνία και ένα άγχος για το τι θα γίνει στο παραμύθι. Στην εκδοχή 2 υπάρχει η φράση <<Να πας να πνιγείς του απαντήσανε τα λυκάκια>> και η επιρρηματική φράση <<αμέσως>>. Στην τρίτη εκδοχή δεν υπάρχουν

επιρρηματικές φράσεις.

- Χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου: Το συναισθηματικό λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας φαίνεται από τα εξής: <<ένας πεινασμένος λύκος περπατούσε στο δρόμο και έψαχνε να βρει κάτι να φάει>>, <<ωραίο ξύλινο σπίτι για να μείνει>>, <<ο κακός λύκος άρχισε πάλι να πεινάει>>, <<ωραίο χωράφι >>, <<Ο λύκος όταν το άκουσε αυτό θύμωσε πολύ>>, <<μεγάλο κήπο>>, <<τρόμαξε πολύ από ένα βαρέλι >>, <<έγινε έξαλλος>>(Εκδοχή 1), <<μικρά λυκάκια, φουντωτές ουρές, μυτερά αυτιάκια, το ύπουλο ,κακό γουρούνι, λυκάκια φοβισμένα, έφυγε με κατεβασμένα τα μούτρα, τρεμουλιαστές ουρίτσες>>(Εκδοχή 2), <<μοιράζονταν το λιγοστό χορτάρι, ζήλεψε ο κακός λύκος, πήρε γαλίφικο ύφος ,έγιναν μαλλιά κουβάρια, ήταν μοναχό και έρημο>>(Εκδοχή 3). Ο συγγραφέας στην τρίτη εκδοχή είναι υπέρ του λύκου που καταφέρνει να κοροϊδέψει τα βόδια και βγαίνει κερδισμένος σε αντίθεση με τα βόδια.

Στο συγκεκριμένο παραμύθι η εμπλοκή του συγγραφέα δεν είναι τόσο έντονη ωστόσο καταφέρνει να δημιουργήσει στους ανάγνωστες τα κατάλληλα συναισθήματα που δημιουργούνται μέσα από τα παραμύθια . Με άλλα λόγια, μέσα από την εμπλοκή του συγγραφέα τονίζονται οι παράμετροι του καλού και του κακού και παρουσιάζεται ολοκληρωμένα η θέση των ηρώων στο παραμύθι.

Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια

Μεταβιβαστικότητα με βάση το Καλός -Κακός

Το κλασικό παραμύθι <<Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια >> εξετάστηκε μέσα από δυο διαφορετικές εκδοχές :Εκδοχή 1:<< Ο Λύκος και τα επτά κατσικάκια>> και Εκδοχή 2: << Ο Τράγος και τα επτά λυκάκια>>. Το συγκεκριμένο παραμύθι θα αναλυθεί με τον άξονα Καλός- Κακός.

Συμμετέχοντες

Στο παραμύθι <<Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια >> οι συμμετέχοντες είναι ο λύκος

και τα κατσικάκια και ως δευτερεύων είναι η μαμά κασίκα και στο παραμύθι <<Ο Τράγος και τα επτά λυκάκια>> οι συμμετέχοντες είναι ο τράγος και τα λυκάκια . Η δεύτερη εκδοχή φαίνεται να αποτελεί συνέχεια του κλασσικού παραμυθιού. Αυτό φαίνεται από την αρχή του παραμυθιού από το εξής: πχ(Ήταν θυμωμένος και ήθελε να τρομάξει τον κύριο Λύκο και την Λύκαινα.....) Παρατηρείται ότι οι ρόλοι αντιστρέφονται και έτσι ενώ στην πρώτη εκδοχή ο λύκος είναι ο κακός όπως κλασσικά συμβαίνει στην δεύτερη εκδοχή παρατηρείται ως κακός ο τράγος που γίνεται κακός γιατί θέλησε να εκδικηθεί για τα κατσικάκια του. Ειδικότερα στην (Εκδοχή 1 σε σχέση με το λύκο: <<Δεν πέρασε πολύ ώρα και κάποιος χτύπησε την πόρτα...>>, <<Τότε πήγε σε ένα πλανόδιο πωλητή και αγόρασε...>>. Σε σχέση με τα κατσικάκια πχ<<Όταν είδαν ότι είναι άσπρο πίστεψαν ότι έλεγε την αλήθεια και του άνοιξαν την πόρτα>>. Στην εκδοχή 2 σε σχέση με τον τράγο :<<Ο τράγος πήγε στο σπίτι και χτύπησε την πόρτα και ζήτησε να του ανοίξουν>> και σε σχέση με τα λυκάκια: <<Τα λυκάκια αναγνώρισαν την φωνή και δεν άνοιξαν την πόρτα>>. Ακόμα, στην εκδοχή 1 παρουσιάζεται και η μητέρα ως αποδέκτης η οποία προσπάθησε να σώσει τα μικρά της πχ(Η μητέρα πήγε και έβγαλε το μικρό της, μόλις έφτασε στην πρασινάδα βρήκε τον λύκο ξαπλωμένο....)

Διαδικασίες

Οι διαδικασίες που εντοπίζονται μέσα στο κείμενο όσον αφορά τα κατσικάκια και τον λύκο και αντίστοιχα τα λυκάκια και τον τράγο παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Είδη Διαδικασιών	Εκδοχή 1		Εκδοχή 2		Σύνολο	
	Κατσικάκια	Λύκος	Λυκάκια	Τράγος	Κ-Λ	Λ-Τ
Πρόσωπα						
Υλικές	13	18	3	6	16	24
Λεκτικές	2	3	1	3	3	6
Νοητικές Γνωστικές	2	0	1	0	3	0
Νοητικές Αντιληπτικές	2	1	1	2	3	3

Νοητικές Συναισθηματικές	2	0	1	1	3	1
Συμπεριφορικές	3	1	1	1	4	2
Συσχετιστικές Απόδοσης Γνωρισμάτων	1	1	0	0	1	1
Συσχετιστικές Ταυτοτήτων	1	0	0	0	1	0
Υπαρκτικές	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	26	24	8	13	34	37
Σύνολο Διαδικασιών	50		21		71	

Στον συγκεκριμένο πίνακα παρατηρείται ότι ο συγγραφέας απόδίδει περισσότερες υλικές και λεκτικές διαδικασίες στους κακούς των παραμυθιών. Πιο αναλυτικά οι υλικές διαδικασίες πλαισιώνονται γύρω από τα κατσικάκια και τον τρόπο να μπει στο σπίτι να τα φάει (Εκδοχή 1: <<χτύπησε>>, <<αγόρασε>>, <<έφαγε>> αλλά και όταν τα έφαγε <<κατάπινε>>, <<ξάπλωσε>>, <<αποκοιμήθηκε>> και στην (εκδοχή 2 ο τράγος: <<παρακολούθούσε>>, <<μπήκε>>. Τώρα όσον αφορά ορισμένες υλικές για τα κατσικάκια είναι (Εκδοχή 1: <<έτρεξε>>, <<πήδηξε>> που δηλώνουν την προσπάθεια να γλιτώσουν από τον λύκο και κάποια ρήματα υλικά που γλιτώνουν από τον λύκο είναι: <<βάλανε πέτρες>>, ενώ στην Εκδοχή 2 τα λυκάκια <<δεν άνοιξαν>>, <<ζήτησαν να τον δούν>>. Σχετικά με τις λεκτικές διαδικασίες πάλι είναι περισσότερες στο λύκο και τον τράγο. Μερικά παραδείγματα (Εκδοχή 1: <<..χτύπησε την πόρτα φωνάζοντας..>> και Εκδοχή 2: <<Μόλις είδε τα λυκάκια τους φώναξε>> και αντίστοιχα λεκτικές για τα κατσακικάκια είναι το ρήμα <<φωνάζω>> και το απαντώ, (Εκδοχή 1: <<Τα παιδιά που παρατήρησαν το μαύρο πόδι απάντησαν>> και στην Εκδοχή 2: <<φώναζαν βοήθεια>>. Επιπλέον οι συμπεριφορικές, οι συσχετιστικές και οι νοητικές είναι ελάχιστες και στα δυο παραμύθια. Ωστόσο, οι συμπεριφορικές είναι περισσότερες στους καλούς (Εκδοχή 1: <<χαίρονταν, τρόμαξαν>> και εκδοχή 2: <<κατατρόμαξαν>> και για τους κακούς (Εκδοχή 1: <<ευχαρίστησε την ορεξή του>> και Εκδοχή 2: <<ήταν θυμωμένος>> όπου είναι συσχετιστική αποδοσης γνώρισματος. Καταλήγοντας σχετικά με τις νοητικές παρατηρούνται γνωστικές (Εκδοχή 1: <<κατάλαβαν ότι είναι ο λύκος>>, << Τα παιδιά που παρατήρησαν το μαύρο πόδι>> , Εκδοχή 2: << Τα λυκάκια αναγνώρισαν τη φωνή...>> αντιληπτικές (Εκδοχή

1:<<άκουσαν,είδαν και εκδοχή 2:<<είδαν>> και συναισθηματικές (Εκδοχή 1:<<τρομαξαν>> και Εκδοχή 2:<<είχαν κατατρομάξει>>. Για το λύκο υπάρχει μια αντιληπτική <<είδε>>και για τον τράγο<<είδε και κοίταξε>>.

Κλίμακα αιτιότητας

Η κλίμακα αιτιότητας και στις δυο εκδοχές φαίνεται στην μέση και στο τέλος. Παρατηρούνται μη εργαστικές διαδικασίες με έμφαση στο δράστη με την χρήση ενεργητικής φωνής στην εκδοχή 1:<<Μετά επέστρεψε και χτύπησε...>>, <<Μόλις ο λύκος ευχαρίστησε...,ξάπλωσεκαι αποκοιμήθηκε>>, <<Τρόμαξαν, έτρεξαν να κρυφτούνε>>. Στην Εκδοχή 2:<<Κοίταξε γύρω από το σπίτι .βρήκε το παράθυρο της κουζίνας ανοιχτό και πήκε μέσα κρυφά>>, <<τα λυκάκια είχαν κατατρομάξει. Στο τέλος, στην εκδοχή 1 υπάρχει μετριασμός δραστη με την μαμά κατσικά να είναι ο αποδέκτης για να σώσει τα μικρά της. Αυτό φαίνεται πχ(Έψαχνε για τα παιδιά της αλλά δεν μπορούσε να τα βρει, μετά άρχισε να τα φωνάζει ένα ένα...., έκοψε την κοιλάρα του λύκου.)

Αξιολόηση

Στο παρόν παραμύθι σημειώνεται και η εμποκή ου συγγραφέα. Τα στοιχεία της Αξιολόγησης που εμφανίζονται είναι τα εξής:

- Ευθύς λόγος: Η παρουσία του ευθύ λόγου συντελεί στην πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση του παραμυθιού, καθώς παρατίθενται τα ακριβή λόγια των ηρώων και η ιστορία αποκτά ένα πιο προσιτό χαρακτήρα, αφού τα πρόσωπα που μιλάνε είναι ζώα.
- Ρήματα που συνοδεύουν τα λεγόμενα : Τα ρήματα αυτά προσδίδουν περισσότερη παραστατικότητα στους διαλόγους των προσώπων: <<Τα παιδιά που παρατήρησαν το μαύρο πόδι απάντησαν>>,<< Θεέ μου, λες να είναι ακόμη ζωντανά τα καημένα τα παιδάκια μου;>> αναρωτήθηκε>>(Εκδοχή 1),<< τους είπε να μην ανοίξουν σε κανέναν>>(Εκδοχή 2).
- Χρήση επιθέτων: Τα επίθετα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας λιγοστά ίσως ο κάνει να μην υπάρχει διάκριση καού και κακού και είναι τα εξής:<<καημένα,μικρά,κακούργος, κακού>>(Εκδοχή 1), <<μικρά , καλοί, ήσυχα, θυμωμένος>> (Εκδοχή 2). Είναι φανερό ότι τα επίθετα περιγράφουν την καλή πλευρά των κατσικίων και των βοδιών και τα κακά χαρακτηριστικά του λύκου κυρίως γιατί

στην δεύτερη εκδοχή υπάχει ένα συναισθηματικό φορτισμένο επίθετο <<θυμωμένος>> θέλει να δείξει την κατάσταση ότι λειτουργεί μο συναισθηματικά για να πάρει εκδίκηση για αυτό που έκανε ο λύκος στα παιδιά του και όχι επειδη είναι πεινασμένος.

- Χρήση επιρρηματικών φράσεων και λέξεων:Οι επιρρηματικές λέξεις που περιέχονται στο παραμύθι συμβάλλουν στην καλύτερη απόδοση της ιστορίας: <<φωνάζοντας>>, <<πήγε τρέχοντας>>, <<όσο πιο γρήγορα>>, <<επιτέλους>>(Εκδοχή 1), <<φεύγοντας >>, <<κάνοντας κακό>>(Εκδοχή 2).

- Χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου:Πιο συγκεκριμένα ,στο παραμύθι ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μεμονωμένες λέξεις για να δείξει την φανερή αντιπάθεια στο λύκο και την εμπάθεια στα κατσικάκια και τα λυκάκια. Ειδικότερα, φαίνεται από τα εξής:<< μικρά κατσικάκια>>, <<..... έκλαψε η κατσικά για τα καημένα τα παιδιά της>>,<<κατσικάκια τρόμαξαν και έτρεξαν να κρυφτούνε>>, <<έκοψε την κοιλάρα του τέρατος>>, << Ο λύκος πέθανε, ο λύκος πέθανε>>, <<Η κατσικά και τα κατσικάκια χαιρόταν και χόρευαν από την ευτυχία τους>>(Εκδοχή 1), << Ήταν θυμωμένος και ήθελε να τρομάξει>>, <<Τα λυκάκια είχαν κατατρομάξει και φώναζαν βοήθεια>>, <<η κυρα-κατσικά πολύ νευριασμένη>>(Εκδοχή 2).

Είναι φανερό ότι ο συγγραφέας προσπαθεί μέσα από την αφήγησή του να συγκινήσει τον αναγνώστη για τους καλούς αλλά και να αγχώσει τον αναγνώστη και ίσως να τον νευριασει με την έκβαση του παραμυθιού.

Η ωραία Κοιμωμένη

Μεταβιβαστικότητα με βάση Καλός- Κακός

Το παραμύθι η Ωραία Κοιμωμένη εξετάστηκε μέσα από δυο εκδοχές και θα αναλυθεί λαμβάνοντας υπόψη τον άξονα καλός – κακός.

Συμμετέχοντες

Στην εκδοχή 1 οι συμμετέχοντες είναι ο πρίγκιπας και η μαμά του πρίγκιπα η δράκαινα και η πριγκίπισσα και στην εκδοχή 2 συμμετέχοντες είναι μάγισσα και ο πρίγκιπας. Η διαφορά ανάμεσα στις 2 εκδοχές είναι ότι στην πρώτη εκδοχή η ιστορία μετά το φιλί που την ξυπνάει ο πρίγκιπας συνεχίζει η ιστορία περνώντας τα πάνδεινα από την μητέρα του πρίγκιπα ενώ στην δεύτερη εκδοχή στρέφεται γύρω από το πως θα την ξυπνήσει. Ακόμα, παρατηρείται ότι στην δεύτερη εκδοχή των Grim οι μοίρες αυξάνονται από εφτά σε δεκατρείς. Πιο αναλυτικά, στην πρώτη εκδοχή παθητικό ρόλο έχει η γρια μάγισσα που δίνει την κατάρα πχ(Η γριά έδωσε στο μωρό μια κατάρα...) που βοηθά στην εξέλιξη του παραμυθιού. Στην συνέχεια, στη εκδοχή 1 ο πρίγκιπας έχει καθοριστικό ρόλο που ξυπνάει την πριγκίπισσα πχ(Έφτασε στο κάστρο και βλέποντας τους κοιμισμένους κατοίκους ανέβηκε στον πύργο και ένα φιλί ξυπνησε....) Ακόμα , η μαμά δράκαινα από παθητικό ρόλο αποκτά ενεργό ρόλο και φέρεται από τα εξής:(Η δράκαινα- βασίλισσα κλειδώνει την βασιλοπούλασχεδιάζοντας να βάλει τον αρχιμάγειρα της να τους μαγειρέψει με πικάντικη σάλτσα) αλλά τελικά πέφτει η ίδια στην πάγίδα που είχε στησει χάρη στον γιο της (Όταν εμφανίζεται ο πρίγκιπας, όμως το αποτέλεσμα είναι να πέσει η ίδια να φαγωθεί από τα πλάσματα της δεξαμενής. Στην εκδοχή 2 πάλι ενεργό ρόλο έχει ο πριγκίπας οποίος είναι ο καλός και προσπαθεί να βοηθήσει την πριγκίπισσα. Αυτό φαίνεται από το εξής: (Όταν μπήκε στο παλάτι...., Συνέχισε να περπατάει και μπήκε στη μεγάλη σάλα....., Τελικά έσκυψε και της έδωσε ένα φιλί). Συμπεραίνοντας στην πρώτη εκδοχή ο πρίγκιπας είχε να σώσει την πριγκίπισσα από δυο κακούς ενώ στην δεύτερη εκδοχή από μια κακία την μοίρα.

Διαδικασίες

Οι διαδικασίες που εντοπίζονται μέσα στο κείμενο αφορά την μάγισσα και τον πρίγκιπα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Είδη Διαδικασιών	Εκδοχή 1		Εκδοχή 2		Σύνολο	
	Μάγισσα	Πρίγκιπας	Μάγισσα	Πριγκιπας	Μάγισσα	Πρίγκιπας
Πρόσωπα						
Υλικές	2	10	6	11	8	21
Λεκτικές	1	0	2	1	3	1
Νοητικές Γνωστικές	0	0	0	1	0	1

Νοητικές Αντιληπτικές	0	1	1	2	1	3
Νοητικές Συναισθηματικές	0	0	0	1	0	1
Συμπεριφορικές	1	0	0	0	1	0
Συσχετιστικές Απόδοσης Γνωρισμάτων	1	0	2	1	3	1
Συσχετιστικές Ταυτοτήτων	0	0	0	0	0	0
Υπαρκτικές	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	5	11	11	17	16	28
Σύνολο Διαδικασιών	16		28		44	

Τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα δίνουν μια σαφή εικόνα των διαδικασιών που αναλογούν σε κάθε ήρωα. Καταρχάς, φαίνεται ότι ο Πρίγκιπας διαθέτει περισσότερες διαδικασίες από την Μάγισσα αν και υστερεί σε κάποια από τα είδη. Ειδικότερα, οι διαδικασίες που ξεχωρίζουν περισσότερο ως προς το πλήθος και για τον πριγκίπα και για την μάγισσα είναι, κυρίως, οι υλικές, οι λεκτικές και οι συσχετιστικές. Για την κατηγορία των υλικών ρημάτων ο Πρίγκιπας φαίνεται να έχει περισσότερα, μερικά από αυτά είναι: (Εκδοχή 1: <<συνάντησε>>, <<έφτασε>>, <<ανέβηκε>>, και Εκδοχή 2: <<πλησίασε>>, <<έσκυψε>>, <<φίλησε>>, <<έφτασε>>, ενώ οι υλικές διαδικασίες για την μάγισσα είναι: (Εκδοχή 1: <<έδωσε>>, <<τρύπησε>> και Εκδοχή 2: <<έφυγε>>, <<κούνησε>>, <<ήρθε για να εκδικηθεί>>. Στη συνέχεια όπως φαίνεται και στον πίνακα οι λεκτικές διαδικασίες όσον αφορά την μάγισσα είναι (Εκδοχή 1: <<έλεγε>> και εκδοχή 2: <<φώναξε>>, <<είπε>>, ενώ λεκτικά ρηματα στην εκδοχή 1 δεν υπάρχουν και στην Εκδοχή 2: <<είπε>>. Ακόμα σχετικά με τις νοητικές δεν υπάρχουν σε όλα τα πρόσωπα έτσι στην εκδοχή 1 υπάρχει μια νοητική αντιληπτική <<βλέποντας>> που αναφέρεται στον πρίγκιπα ενώ στην εκδοχή 2 ο πρίγκιπας έχει νοητική γνωστική <<ήξερε>>, αντιληπτική <<άκουσε, είδε>> και συναισθηματική με το ρήμα <<φοβάμαι>> και τέλος η μάγισσα έχει νοητική αντιληπτική <<χωρίς να κοιτάξει. Καταλήγοντας υπάρχουν συσχετιστικές απόδοσης (Εκδοχή 1: <<η γριά ήταν μάγισσα μεταμφιεσμένη>> και αποκαλείται ο πρίγκιπας <<ένας νεαρός.

Κλίμακα Αιτιότητας

Η κλίμακα αιτιότητας είναι εμφανής στην μέση και στο τέλος. Πιο αναλυτικά παρατηρούνται μη εργαστικές διαδικασίες με έμφαση στο δράστη στην εκδοχή 1: (Τα χρόνια πέρασαν και ένας πρίγκιπας θέλησε να δει την πριγκίπισσα και να την ξυπνήσει..., Έφτασε στο κάστρο.. ανέβηκε). Στην εκδοχή 2: (Είπε δεν φοβάμαι θέλω να δω την ωραία κοιμωμένη.. Πλησίασε τους θάμνους..., Τότε συνέχισε να περπατάει και μπήκε., Δεν μπορούσε να πάρει τα μάτια από πάνω της και τελικά έσκυψε και της έδωσε ένα φιλί).

Αξιολόγηση

Στο παρόν παραμύθι <<Η ωραία Κοιμωμένη>> εντοπίζονται κάποια στοιχεία που σχετίζονται με τον τομέα της αξιολόγησης και παρουσιάζονται παρακάτω:

- Ευθύς λόγος: Ο ευθύς λόγος αφορά την καλύτερη περιγραφή και συμβάλλει στην καλύτερη παρουσίαση της ιστορίας .
- Ρήματα που συνοδεύουν τα λεγόμενα : Τα ρήματα αυτά δεν διαθέτουν μεγάλη ποικιλία ωστόσο είναι επαρκή για να συμπληρώνουν τα λεγόμενα των ηρώων. Μερικά παραδείγματα είναι: << η γριά έδωσε..>>(Εκδοχή 1), <<χωρίς να χαιρετήσει ή να κοιτάξει κανέναν, φώναξε..>>, <<παρά μόνο να την ελαφρύνει, είπε >>, <<«Καλημέρα γιαγιούλα» είπε η βασιλοπούλα>>, << ρώτησε το κοριτσάκι>>, <<Τότε ο νεαρός είπε...>>(Εκδοχή 2). Σχετικά με αυτού του είδους τα ρήματα δεν εντοπίζεται κάτι ιδιαίτερο ως προς τον άξονα καλό- κακό.
- Χρήση Επιθέτων: Τα επίθετα που χρησιμοποιούνται έχουν να κάνουν με την εξωτερική εμφάνιση της ωραίας Κοιμωμένης: <<πανέμορφο, όμορφη>>(Εκδοχή 1), <<πανέμορφο, όμορφο, υπάκουο, ευγενικό, ωραία κοιμωμένη, >> και η εμφάνιση του πρίγκιπα στην πρώτη εκδοχή δεν παρουσιάζεται με κάποιο επίθετο ενώ στην δεύτερη εκδοχή τον περιγράφει <<νεαρός>> που του προσδίδει την νεαρή ηλικία του. Ωστόσο και ο πύργος και το παλάτι χαρακτηρίζεται από πληθώρα χρήση επιθέτων για να μεταφερθεί ο αναγνώστης μέσα στο παραμύθι <<ψηλότερο πύργο>>(Εκδοχή 1), <<παλιό πύργο, κυκλική σκάλα, μικρή πόρτα, σκουριασμένο κλειδί, μεγάλη

σάλα, μεγάλα και όμορφα λουλούδια>> (Εκδοχή 2)

- Χρήση επιρρηματικών φράσεων: Στο συγκεκριμένο παραμύθι δεν υπάρχουν επιρρηματικές φράσεις που να αποδίδουν παραστατικότητα.
- Χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου: Στο συναισθηματικό λεξιλόγιο δεν φαίνεται έντονη η εμπλοκή του συγγραφέα για την ωραία κιμωμένη και τον πρίγκιπα. Ωστόσο προτιμάει να δείξει την αρνητική εικόνα του χαρακτήρα της μάγισσας αποκαλώντας την <<γριά, μάγισσα>> (Εκδοχή 1) και <<γριά>>(Εκδοχή 2).

Καταλήγοντας στην αξιολόγηση του παραμυθιού ο συγγραφέας στην δευτερη εκδοχή παρουσιάζει την γριά με υποκοριστικά όπως: <<γριούλα>>, <<γιαγιούλα>>. Αυτό συμβαίνει γιατί θεει να δώσει από την μια θετική εικόνα για την γριά μάγισσα και από την άλλη οι λέξεις διακατέχονται από μια ειρωνεία.

Η Σταχτοπούτα

Με βάση το παραμύθι <<Η Σταχτοπούτα>> εξετάστηκε μέσα από δυο εκδοχές. Στην εκδοχή 1:<<Η Σταχτοπούτα>> και στην Εκδοχή 2:<<Η Σταχτιερού>>. Το παραμύθι αναλύθηκε λαμβάνοντας υπόψη τον άξονα Καλός- Κακός.

Μεταβιβαστικότητα σε σχέση με το Καλός – Κακός

Οι χαρακτήρες που αντιπροσωπεύουν αυτήν την παράμετρο είναι στην εκδοχή 1 κακιά παρουσιάζεται η κακιά μητριά και ως καλή η Σταχτοπούτα και στην Εκδοχή 2 κακιές παρουσιάζονται οι αδερφές τις και ως καλή η σταχτιερού. Πιο αναλυτικά στην πρώτη εκδοχή η Σταχτοπούτα έχει ενεργό ρόλο που την βάζει να κάνει η μητριά της διάφορες δουλειές και αυτό φαίνεται από το εξής: <<Η Σταχτοπούτα δούλεψε πολύ σκληρά για να ετοιμάσει...>>, <<Η σταχτοπούτα γύρισε στην κουζίνα έβαλε τα κλάματα>>.Στην πρώτη εκδοχή η κακιά μητριά έχει και αυτή ενεργό ρόλο που φέρεται άσχημα στην Σταχτοπούτα και φαίνεται από τα εξής:<<Της είπε με ειρωνεί θυμωμένα ότι η δουλειά σου είναι στην κουζίνα....>>. Ωστόσο, στην εκδοχή 2 οι κακιες είναι οι αδερφές που ήθελαν να φάνε την μητέρα

τους βάζοντας στοίχημα και αυτό φαίνεται από το εξής: <<Οι δυο κόπελες απογνέσανε πρώτα από την μάνα τους και σύμφωνα με το στοίχημα θέλανε να την σφάζουνε να την φάνε...>>, <<Πήγαν λοιπόν σφάζνε την μάνα τους και άρχισαν να την τρώνε>>. Η καλοσύνη της Σταχτιερού προβάλεται από τα εξής: <<Εκλαγε και παρακλαιγε τις άλλες αδερφές να μην πειράζουν την μάνα τους>>, <<έκατσε η Σταχτιερού και έμασε ένα ένα τα κοκκαλάκια της μανούλας της και τα θαψε...>>. Τέλος η διαφορά σε αυτές τις δυο εκδοχές αποτελεί και ο τίτλος διότι στην πρώτη εκδοχή την η ονομασία της παραπέμπει σε αρχοντικό όνομα ενώ στην δεύτερη εκδοχή η ονομασία παραπέμπει σε φτωχιά κοπέλα και η έκβαση της ιστορίας καταλήγει σε μια όμορφη κοπέλα.

Διαδικασίες

Οι διαδικασίες που αναλογούν στα πρόσωπα του παραμυθιού παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Είδη Διαδικασιών	Εκδοχή 1		Εκδοχή 2		Σύνολο	
	Μητριά	Σταχτοπούτα	Αδερφές	Σταχτιερού	M-A	Σταχτοπούτα
Υλικές	10	15	15	21	25	36
Λεκτικές	2	2	2	2	4	4
Νοητικές Γνωστικές	0	0	0	0	0	0
Νοητικές Αντιληπτικές	0	2	1	1	1	3
Νοητικές Συναισθηματικές	0	1	0	3	0	5
Συμπεριφορικές	4	1	1	4	5	5
Συσχετιστικές Απόδοσης Γνωρισμάτων	0	2	2	2	2	4
Συσχετιστικές Ταυτοτήτων	0	1	0	0	0	1
Υπαρκτικές	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	16	26	21	33	37	58
Σύνολο Διαδικασιών	42		54		96	

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα η Σταχτοπούτα σε σχέση με την μητριά στην μια εκδοχή και με τις αδερφές στην άλλη εκδοχή ξεπερνάει ως προς τις διαδικασίες. Κάτι τέτοιο, όμως, θεωρείται λογικό, αφού η πρωταγωνίστρια εμφανίζεται σε όλη την έκταση του παραμυθιού. Ειδικότερα, υπάρχουν πολλά υλικά ρήματα για την Σταχτοπούτα (Εκδοχή 1: <<δούλεψε>>, <<παντρεύτηκε>>, <<έφυγε>>, <<ανέβηκε>> και Εκδοχή 2: <<στολίστηκε>>, <<πότιζε>>, <<φόρεσε>>, <<χτένισε>>, <<ντύθηκε>>. Ωστόσο υλικές διαδικασίες αναφέρονται και στην μητριά όπως: <<ζήλευε>>, <<φέρονταν>>, <<γέλασε>> και για τις αδερφές αντίστοιχα: <<σκέπασαν>>, <<γνέθαν>>, <<πήγαν>>. Σχετικά με τις άλλες διαδικασίες οι συμπεριφορικές στην πρώτη εκδοχή είναι πιο πολλές στην μητριά <<..της είπε με ειρωνεία θυμωμένα>>, <<ήταν μες την ζήλια>, ενώ στην Εκδοχή 2 αναφέρονται στην Σταχτιερύ <<άρχισε να κλαίει>>, <<έκλαγε>>, <<παράκλαιγε>>. Ακόμα, και στις δυο εκδοχές τα λεκτικά ρήματα είναι αριθμητικά ίδια. Τα λεκτικά ρήματα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην (εκδοχή 1: <<είπε, ειπαν>>) (μητριά) και για την Σταχτοπούτα <<ρώτησε>>, ενώ στην Εκδοχή 2 για τις αδερφές <<φώναζαν, λέγαν>> και για την Σταχτιερύ <<έλεγε, φώναξε>>. Τέλος υπάρχουν και συσχετιστικές διαδικασίες απόδοσης γνωρισμάτων. Πιο συγκεκριμένα, η Σταχτοπούτα (Εκδοχή 1: <<ήταν όμορφη και κακόκαρδη>>, <<ευτυχισμένη>> και στην εκδοχή 2 <<ήταν απονήρευτη>>, <<...που ήταν βρώμικη και σταχτωμένη>>).

Κλίμακα Αιτιότητας

Η κλίμακα αιτιότητας παρουσιάζεται και στις δυο εκδοχές πιο έντονη στη μέση και στο τέλος. Πιο αναλυτικά παρουσιάζονται μη εργαστικές διαδικασίες με την χρήση ενεργητική φωνή. Ειδικότερα, στην πρώτη εκδοχή φαίνεται από το εξής: <<Η Σταχτοπούτα ευτυχισμένη που θα πήγαινε στον χορό, ανέβηκε στην άμαξα και έφυγε, αφού πρώτα ευχαρίστησε τη νονά της και της υποσχέθηκε πως θα γυρνούσε πριν από τα μεσάνυχτα..>> και στην δεύτερη εκδοχή φαίνεται από: <<Αμέσως η Σταχτιερύ έτρεξε πλύθηκε, στολίστηκε, φόρεσε ένα ζευγάρι κεντητά γοβάκια, χτένισε τα μαλλιά της και τράβηξε για την εκκλησία>>. Ακόμα στην πρώτη εκδοχή και η μητριά φαίνεται ότι χρησιμοποιεί ενεργητική φωνή

από: <<Μόλις έφυγε ο πατέρας της, η μητριά, που ζήλευε την κοπέλα, γιατί ήταν όμορφη και καλόκαρδη, την έντυσε με κουρέλια και την έβαζε να κάνει όλες τις δουλειές του σπιτιού, σαν να ήταν υπηρέτρια>> και στην δευτερη εκδοχή οι κακιές αδερφες από το εξής: <<Μα οι αδερφές της πρόλαβαν και την σκέπασαν κάτω από ένα κοφίνι, για να μην την δει το βασιλόπουλο, που 'ταν βρώμικη και σταχτωμένη>>. Η μόνη εργαστική ενέργεια που εντοπίζεται στην ιστορία είναι όταν η Σταχτοπούτα χτενίζει τις αδερφές της (Εκδοχή 1: <<... για να ετοιμάζει τα φουστάνια και να τις κάνει όμορφες για το χορό. . Σε αυτή την περίπτωση, η κοπέλα είναι η δράστης και οι αδερφές της οι αποδέκτες της ενέργειας και η διαδικασία αυτή εκφράζεται με ενεργητική φωνή και έτσι γίνονται ξεκάθαροι οι ρόλοι του καθενός.

Αξιολόγηση

Το παραμύθι της «Σταχτοπούτας» συγκεντρώνει πολλά στοιχεία αξιολόγησης και ιδιαίτερα τα στοιχεία που έχουν να κάνουν με την εμπλοκή του συγγραφέα. Πιο συγκεκριμένα:

- Ευθύς λόγος: Ο ευθύς λόγος σχετίζεται με την παρουσίαση των ηρώων και τις λεκτικές δραστηριότητες όπου χρησιμοποιείται συχνά μέσα στην αφήγηση.
- Ρήματα που συνοδεύουν τα λεγόμενα : Τα ρήματα αυτά συμπληρώνουν τους διαλόγους των ηρώων. Κάποια παραδείγματα είναι: <<όταν ρώτησε τη μητριά της αν μπορούσε να πάει κι αυτή μαζί τους, εκείνη όλο κακία γέλασε και είπε>>, <<ο πρίγκιπας έστειλε έναν αυλικό να ψάξει σ' όλο το βασίλειο και να του φέρει την κοπέλα>>, << δε βλέπεις πως είσαι μέσα στις στάχτες και στα κουρέλια;>> Της είπε με ειρωνεία θυμωμένα>>(Εκδοχή 1), <<«Τη μανούλα μας θα φάτε; δεν τη λυπόσαστε;>> τους έλεγε>>, <<«Έχασε και θα τη φάμε», απαντούσαν>>, <<Μα η πονηρή Σταχτιερού τους απαντούσε: «Δεν φεύγω εγώ από τη στάχτη μου κι όποια θέλει ας ήταν»>>, <<έταξε και βάλαν κόλλα στο κατώφλι της εκκλησιάς>>(Εκδοχή 2).
- Χρήση Επιθέτων: Τα επίθετα που σημειώνονται είναι ποικίλλα και χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν κυρίως την εικόνα και το χαρακτήρα της πρωταγωνίστριας <<όμορφη ,καλόκαρδη, πολυαγαπημένη>>(Εκδοχή 1), <<πεντάμορφη>>(Εκδοχή 2) και την μητριά <<κακιά, φαντασμένη>>(εκδοχή 1). Στην εκδοχή 2 οι κακιές είναι οι αδερφές και περιγράφονται με επίθετα <<μεγάλες, κακές>>.

- Χρήση επιρρηματικών φράσεων: Στην Εκδοχή 1: <<Η Σταχτοπούτα ερωτεύτηκε αμέσως..>>, <<Οι δυο αδερφές και η μητριά της...έφυγαν άρον άρον>> και Εκδοχή 2 <<Οι κοπέλες γνέθαν άταχτα και βιαστικά>>, <<γρήγορα>>.
- Χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου: Ο συγγραφέας με την χρήση συναισθηματικού λεξιλογίου φαίνεται να είναι με το μέρος της Σταχτοπούτας. Πιο συγκεκριμένα (Εκδοχή 1: << η καημένη ήταν συνέχεια κουρασμένη και βρώμικη>>, <<γιατί ήταν όμορφη και καλόκαρδη>>, και για την μητριά << ήταν κακιά και φαντασμένη και οι δύο της κόρες ήταν αρκετά όμορφες στην όψη, μα άσχημες στην καρδιά>>. Στην εκδοχή 2 << Η κακομοίρα όμως η Σταχτιερού>> και για τις αδερφές << οι κακές αδερφές της ζήσανε στη μιζέρια και τη δυστυχία>>.

Συμπεράσματα

Με την ολοκλήρωση της έρευνας και της ανάλυσης προκύπτουν κάποια γενικά συμπεράσματα , τα οποία αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω σχετικά με τον κάθε άξονα (Άσχημος- Όμορφος, Καλός- Κακός).

Αρχικά, στον άξονα που πραγματεύεται την διάκριση Άσχημος -Όμορφος αντιστοιχεί το παραμύθι Ο πρίγκιπας που έγινε βάτραχος και το θέμα του άξονα είναι οι αναπαραστάσεις των όμορφων και των άσχημων χαρακτήρων μέσα στα παραμύθια. Σε αυτό το παραμύθι, δεν κυριαρχεί το στερεότυπο των κλασικών παραμυθιών, ότι οι άσχημοι χαρακτήρες είναι και μοχθηροί και θέλουν να σε καταστρέψουν. Αντίθετα, σε αυτό το παραμύθι το βατραχάκι είναι ήρωας που θέλει βοήθεια γιατί μια μάγισσα του έκανε μάγια. Αυτοί οι χαρακτηρισμοί φαίνονται περισσότερο μέσα από τις διαδικασίες που αποδίδονται σε αυτά τα πρόσωπα και τον ενεργό ρόλο που έχουν μέσα στο παραμύθι. Σε κάθε περίπτωση και τα τρία αναλυτικά εργαλεία (Μεταβιβαστικότητα, Κλίμακα Αιτιότητας και Αξιολόγηση) ευνοούσαν περισσότερο τους Όμορφους παρά τους Άσχημους ήρωες.

Συνεχίζοντας, στον άξονα για την διάκριση Καλός -Κακός διαφαίνονται οι κάλοι και κακοί χαρακτήρες και αντιστοιχούν στα παραμύθια (Τρία γουρουνάκια, Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια, Η ωραία Κοιμημένη και η Σταχτοπούτα). Τόσο οι καλοί όσο και οι κακοί χαρακτήρες έχουν πρωτεύοντα ρόλο και παρουσιάζονται φραστήριοι και ενεργητικοί.

Σχετικά με τις εκδοχές που εξετάστηκαν για κάθε παραμύθι, παρά το γεγονός

ότι σε κάποια παραμύθια υπήρχαν κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις στην πλοκή και την περιγραφή των γεγονότων. Το γεγονός αυτό κρίνεται αξιοσημείωτο, καθώς τα παραμύθια προέρχονταν από διαφορετικές συλλογές παραμυθιών ή από μεμονωμένες εκδόσεις και παρόλα αυτά, το καθένα διατηρεί τους βασικούς ρόλους των προσώπων μαζί με τη συμμετοχή και τις δραστηριότητες που τους αναλογούν. Ειδικότερα, το παραμύθι Σταχτοπούτα ως προς τον άξονα Καλός -Κακός διαφοροποιείται ως προς τους κακούς όπου στην Εκδοχή 1 είναι η μητριά και στην Εκδοχή 2 οι αδερφές.

Ολοκληρώνοντας, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα που εξάχθηκαν για τα παραμύθια, αφορούν αποκλειστικά τη συγκεκριμένη εργασία με τους περιορισμούς και τα όρια που τέθηκαν. Σε καμία περίπτωση η συγκεκριμένη έρευνα δεν αφορά όλο το εύρος των παραμυθιών που παρουσιάζουν παρόμοιους άξονες.

Βιβλιογραφία

- Baynham, M., 2002. Πρακτικές Γραμματισμού. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Λύκου, Χρ. 2000. «Η συστημική λειτουργική γραμματικής του M. A. K. Halliday». Γλωσσικός Υπολογιστής 2, ηλ. διευθ. : www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/default.htm
- Αθανάσιος, Μ. «Κριτική ανάλυση λόγου: δυνατότητες και προβλήματα εφαρμογής στη γλωσσοεκπαιδευτική διαδικασία». ηλ. διευθ: www.nured.uowm.gr/drama/Eisegeseis_files/Θανάσης%20Μιχάλης2.pdf
- Τροκάλλη, Α., (2014). «Η διδασκαλία της πολυτροπικότητας στο εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση », Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στα Αναλυτικά Προγράμματα & Διδακτική. Πάτρα, ηλ διευθ: nemertes.lis.upatras.gr/jsrui/bitstream/10889/.../ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ%20ΕΡΓΑΣΙΑ.pdf
- Μαυρή, Κ. 2014. «Κριτικός Γραμματισμός στην πρώτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου», Στο: Γρίβα, Ε., Κουτσογιάννης, Δ., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α., Χατζηπαναγιωτίδη, Α. & Χατζησαββίδης, Σ. (επιμ.). 2014. Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Ο Κριτικός Γραμματισμός στη σχολική πράξη», ηλ. Διευθ. : <http://www.nured.uowm.gr/drama/PRAKTIKA.html>,
- Ντίνας, Κ., (2013). Σημειώσεις από το μάθημα «Διδακτική της Μητρικής Γλώσσας», Τμήμα Νηπιαγωγών της Παιδαγωγικής Σχολής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
- Οικονομίδου, Σ. (2013). «Τα ‘καλά’ κορίτσια πάνε στον παράδεισο: απεικονίσεις θηλυκότητας στα παραμύθια των αδελφών Γκριμ», Κείμενα, τ.16, ηλ. Διευθ. : <http://keimena.ece.uth.gr/main/t16/03-oikonomidou.pdf>
- Στάμου Α.Γ. & Παρασκευόπουλος Σ.(2006). Η γλώσσα των περιβαλλοντικών κειμένων: Η κριτική επίγνωση της γλώσσας στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Κριτική Επιστήμη και Εκπαίδευση 4: 45-55.
- Στάμου Α.Γ. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές, Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού, Β. Τσάκωνα (επιμ.). Νήσος: Αθήνα, 149-187.
- Στάμου Α.Γ., Αρχάκης Α., Πολίτης Π. (2016). Γλωσσική ποικιλότητα και κριτικοί γραμματισμοί στον λόγο της μαζικής κουλτούρας: Χαρτογραφώντας το πεδίο. Στο Γλωσσική Ποικιλότητα και Κριτικοί Γραμματισμοί στον Λόγο της Μαζικής Κουλτούρας: Εκπαιδευτικές Προτάσεις για το Γλωσσικό Μάθημα, Α.Γ. Στάμου, Π. Πολίτης, Α. Αρχάκης

(επιμ.). Καβάλα: Εκδόσεις Σαΐτα, 13-55.

Στάμου Α.Γ. ,(2014). Σημειώσεις από το μάθημα «Κριτικός Γραμματισμός», Τμήμα Νηπιαγωγών της Παιδαγωγικής Σχολής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

ΥΠ. Δ.Β.Μ. ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ- Π.Ι.(2011). Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου. (2ο Μέρος, Μαθησιακές περιοχές). Αθήνα.

Χατζησαββίδης, Σ. ,(2002). Η Γλωσσική Αγωγή στο Νηπιαγωγείο δραστηριότητες για την καλλιέργεια της επικοινωνιακής ικανότητας και του γραμματισμού. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Χατζησαββίδης, Σ.,(2010). Γραμματική της Νέας Ελληνικής: Θεωρητικές Βάσεις και Περιγραφή, Τόμος Β', Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Μητσοκοπούλου, Β., (2001). «Γραμματισμός. Εισαγωγή». Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, ηλ. Διευθ. : http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e1/

Χαραλαμπόπουλος, Α., (2006). Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Τριανταφύλλου, Μ. & Σία Ο.Ε.

Halliday., M. A. K., (1999). «Η γλώσσα και η αναμόρφωση της ανθρώπινης εμπειρίας», μτφρ Χρ. Λύκου, Γλωσσικός Υπολογιστής, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, τ. 1, ηλ. διευθ. : www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/default.htm

Σωτηρίου, Ε., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α. & Γρίβα, Ε.(2014) «Πρόταση διδασκαλίας των λαϊκών παραμυθιών ως κειμενικού είδους: Προσέγγιση με βάση την κριτική ανάλυση λόγου» στο. Γρίβα, Ε., Κουτσογιάννης, Δ., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α., Χατζηπαναγιωτίδη, Α. & Χατζησαββίδης, Σ. (επιμ.). 2014. Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Ο Κριτικός Γραμματισμός στη σχολική πράξη», <http://www.nured.uowm.gr/drama/PRAKTIKA.html>,

Ντούλια, Α. 2010. «Διδάσκοντας μέσα από τα παραμύθια: Δυνατότητες – όρια – Προοπτικές», Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», ηλ. διευθ. : http://www.elliepek.gr/documents/5o_synedrio_eisigiseis/Ntoulia_Athina.pdf

Χαρίτου, Φ.Η. 2007. «Η εικόνα της γυναίκας στα παραδοσιακά ελληνικά παραμύθια», Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής, Ειδίκευση: Διδακτική της Γλώσσας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ηλ. διευθ. : <http://digital.lib.auth.gr/record/101600>

Βουκελάτου, Σ. (2015) «Έμφυλες αναπαραστάσεις στο σχολικό εγχειρίδιο των μαθηματικών της Β' Γυμνασίου », Διπλωματική εργασία στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Πανεπιστήμιο Κύπρου,

ηλ.διευθ.:www.math.uoa.gr/me/dipl/2014-15/dipl_voukelatou.pd

Κωστούλη, Τ. (2014)« Προς έναν νέο λόγο για τη διδασκαλία της «γραμματικής» σε ένα πρόγραμμα κριτικού γραμματισμού: Λειτουργίες και «μέρη του λόγου» στη σχολική πράξη »,Στο: Γρίβα, Ε., Κουτσογιάννης, Δ., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α., Χατζηπαναγιωτίδη, Α. & Χατζησαββίδης, Σ. (επιμ.). 2014 . Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Ο Κριτικός Γραμματισμός στη σχολική πράξη», ηλ. Διευθ .: <http://www.nured.uowm.gr/drama/PRAKTIKA.html>,

Στάμου, Α.Γ & Χρονάκη, Α.(2007). Πως γράφονται τα σχολικά μαθηματικά: επιστημονικοί λόγοι και έμφυλες διαστάσεις στα κείμενα του περιοδικού Ευκλείδης Α. Στο Κριτική Επιστήμη και Εκπαίδευση. Τεύχος 5, σελ. 25- 46 , ηλ.διευθ.:83.212.201.83:8080/ltme/uploads/users/4/.../Chronaki_Stamou_2007_Maths.pdf

Παπαγιανόπουλος, Ι.(2012).Ο λόγος της Ιστορίας και της Βιολογίας στα σχολικά εγχειρίδια του Γυμνασίου:κειμενικά είδη και συστημική λειτουργική ανάλυση ,Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Ειδίκευση: στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Πάτρας, ηλ. Διευθ: nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/5795/.../Papagiannopoulos_ma_thesis.pdf

Θεωδότου, Ε. Η έννοια του γραμματισμού στην προσχολική ηλικία: Διερευνώντας το περιεχόμενό του μέσα από πρακτικές εφαρμογές , Τα Εκπαιδευτικά , τεύχος 107-108 , ηλ. Διευθ: http://www.taekpaideutika.gr/ekp_107-108/05.pdf

Τεντολούρης, Φ & Χατζησαββίδης, Σ., Λόγοι του κριτικού γραμματισμού και η ‘τοποθέτησή’ τους στη σχολική πράξη: προς μια γλωσσοδιδακτική αναστοχαστικότητα .ηλ. Διευθ: http://ikee.lib.auth.gr/record/265102/files/MEG_34_411_421.pdf

Αρώνη, Ε.(2013). «Τα παραμύθια και η γλώσσα τους στο νηπιαγωγείο», ηλ. διευθ. :<http://www.rodosforkids.gr/index.php/2013-02-06-23-02-43/2013-02-11-20-29-56/79-2013-02-12-17-01-11>

Παραμύθια

Τριβιζάς, Το σύγχρονο Παραμύθι. Αθήνα: Εκδόσεις Μίνωας

Κλιάφα, Μ. 'Τα παραμύθια της Θεσσαλίας' Εκδόσεις Κέδρο

Αδερφοί Γκριμ, 2005 'Τα ωραιότερα παραμύθια' Αθήνα

Περώ, Σ. 'Πες μου ένα παραμύθι για καληνύχτα'. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Ρώσση-Ζαΐρη, Ρ. 'Παραμύθια Δεμένα', Εκδόσεις Μίνωα

Παντής, Ι. (1963), 'Η Σταχτιερού' . Κεφαλονιά.